

Pedagogisch beleid

Kinderopvang Alles Kids

Voorwoord

Voor u ligt het pedagogisch beleidsplan van Kinderopvang Alles Kids. Het beleidsplan beschrijft de pedagogische visie en uitgangspunten van Alles Kids. Met dit beleidsplan willen wij onze pedagogische kwaliteit bewaken en verder ontwikkelen. Alles Kids wil laten zien dat zij een betrouwbare partner is voor ouders waar het gaat om opvang, ontwikkeling en opvoeding van de kinderen. Het pedagogisch beleidsplan is het referentiekader voor het dagelijkse werk in de groepen. Het maakt het pedagogisch handelen van onze medewerkers bespreekbaar en toetsbaar. Het beleidsplan is niet alleen van belang voor medewerkers die al in dienst zijn bij de organisatie. Ook voor leidinggevenden, nieuwe medewerkers, invalkrachten en stagiaires vormt het pedagogisch beleidsplan een belangrijke informatiebron. Tevens maakt het beleidsplan onze werkwijze herkenbaar voor buitenstaanders. U kunt zien wat er verwacht mag worden van Alles Kids ten aanzien van de opvang van de kinderen. Dit geldt in de eerste plaats voor ouders, maar ook voor bedrijven, overheden of fondsen.

In dit pedagogisch beleidsplan beschrijven wij hoe de pm'ers omgaan met de kinderen. De uitgangspunten en visie worden verwoord en door middel van de vele praktijkvoorbeelden wordt de toepassing helder gemaakt. Daarnaast werken we op iedere locatie met pedagogische werkplannen. De pedagogische werkplannen beschrijven hoe de pedagogische visie en uitgangspunten, per locatie, worden vertaald in het concrete handelen op de groep, de activiteiten, regels en rituelen. Naast dit vaste deel is er in de werkplannen ook ruimte voor het beschrijven van de eigenheid van iedere locatie. Want geen van onze locaties is hetzelfde, de identiteit wordt mede bepaald door de ligging van de locatie, de architectuur van het gebouw, de samenwerking met de omgeving, de samenstelling van de groepen en het team van medewerkers.

De opbouw van de hoofdstukken loopt voor een groot deel parallel met de hoofdstukopbouw uit het pedagogisch kader voor kindercentra 0-4 jaar, per hoofdstuk aangevuld met de voor ieder hoofdstuk specifieke inhoud uit het pedagogisch kader 4-13 jaar. De pedagogische kaders kindercentra 0-4 jaar en 4-13 jaar (Nederlands Curriculum) zijn een pedagogisch raamwerken voor het werken met kinderen in kindercentra. Het laat zien welke belangrijke bijdrage kindercentra leveren aan de ontwikkeling van kinderen. Het biedt een theoretisch kader en maakt aan de hand van voorbeelden zichtbaar wat het pedagogisch werk in kindercentra in praktijk inhoudt. De laatste twee hoofdstukken zijn specifieke BSO hoofdstukken en geschreven vanuit het pedagogisch kader kindercentra 4-13 jaar.

Ieder hoofdstuk kent een vaste structuur:

- De visie van Loris Malaguzzi en Thomas Gordon
- De visie van Alles Kids
- Voorbeeld(en) van het KDV (niet in specifieke BSO hoofdstukken)
- Voorbeeld(en) van de BSO

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Hoofdstuk 1. Kijk, ik mag er zijn!	6
<i>Emotionele veiligheid en welbevinden.....</i>	<i>6</i>
Hoofdstuk 2. Kijk, ik vlieg!.....	8
<i>Lerend spelen .....</i>	<i>8</i>
Hoofdstuk 3. Kijk, we doen het samen!.....	10
<i>Samenwerking met ouders .....</i>	<i>10</i>
Hoofdstuk 4. Kijk, zo doen wij dat!	12
<i>Pedagogische doelen en competenties.....</i>	<i>12</i>
Hoofdstuk 5. Kijk, wij kunnen op elkaar bouwen.....	14
<i>Pedagogisch medewerkers vormen een team .....</i>	<i>14</i>
Hoofdstuk 6. Kijk, hier mag je leren en ontwikkelen	16
<i>Alles Kids als leerbedrijf .....</i>	<i>16</i>
Hoofdstuk 7. Luister, ik kan het zelf zeggen!.....	20
<i>Basiscommunicatie .....</i>	<i>20</i>
Hoofdstuk 8. Kijk, ik voel, denk en ontdek	22
<i>Steunen en stimuleren van spelen en leren .....</i>	<i>22</i>
Hoofdstuk 9. Kijk, ik bouw een kasteel!	24
<i>Inrichting van de binnen- en buiten ruimtes .....</i>	<i>24</i>
Hoofdstuk 10. Kijk, ik weet wat we gaan doen	27
<i>Dagritme en groepssamenstelling.....</i>	<i>27</i>
Hoofdstuk 11. Kijk, dit ben ik!.....	29
<i>Observeren van kinderen en plannen van activiteiten.....</i>	<i>29</i>
<i>Autonomie (eigen keuzes maken) en participatie (actief mee mogen doen/denken) .....</i>	<i>31</i>
Hoofdstuk 13. Kijk, ik kies zelf wat ik ga doen	35
<i>Spelen en vrije tijd in de BSO.....</i>	<i>35</i>
Hoofdstuk 14. Kijk, wij zijn een groep	39
<i>Relaties in de BSO groepen .....</i>	<i>39</i>

Inleiding

De missie van Alles Kids toont de ambitie van de organisatie.

“Kinderopvang Alles Kids wil de wereld voor kinderen een speelplaats maken, waar zij veilig en uitdagend kunnen spelen.”

De organisatie heeft tevens een aantal beleidspijlers vastgelegd waarmee uiting wordt gegeven aan de missie. Een aantal beleidspijlers sluit aan bij ons pedagogisch beleidsplan:

- De ontwikkeling van het kind staat centraal in het denken en doen
- De kwaliteit in alles wat we doen
- De kracht van samenwerking

Pedagogische visie en de uitgangspunten:

Ons pedagogisch handelen is gebaseerd op een visie, een visie op mens-zijn, op de ontwikkeling van kinderen en op opvoeden en ontwikkelen. De visie wordt vertaald in een pedagogisch doel en dit doel werken wij vervolgens uit in het beleidsplan. In onze visie staat de ontwikkeling van het kind centraal. Ons handelen en de activiteiten met de kinderen zullen we continu blijven bespreken en evalueren.

Niet alleen met elkaar als collega's op de groep, maar ook in werkbesprekingen en teamvergaderingen. Tijdens die overlegvormen wordt planmatig het hoe, wat en waarom besproken. Wij hebben ons laten inspireren door de pedagoog Loris Malaguzzi en door de psycholoog Thomas Gordon. In ieder hoofdstuk zullen we laten zien welke visie zij geven op het thema van dit betreffende hoofdstuk.

Onze visie op de ontwikkeling van kinderen:

Wij gaan ervan uit dat kinderen een natuurlijke behoefte hebben om zich te ontwikkelen. Elk kind doet dat in zijn eigen tempo en naar eigen mogelijkheden. Een kind ontwikkelt zich door een wisselwerking tussen natuurlijke aanleg en ervaringen die het uit zijn omgeving opdoet.

Onze visie op opvoeding:

Opvoeding is de begeleiding van kinderen naar volwassenheid. Om zich positief te kunnen ontwikkelen moeten kinderen hun omgeving ervaren als een sfeer van vertrouwen, geborgenheid en veiligheid. Onze pm'ers hebben de taak de kinderen te stimuleren en aan te moedigen om nieuwe dingen te leren en ervaringen op te doen.

Zo geven zij hun de gelegenheid om hun nieuwsgierigheid te bevredigen en zich te ontwikkelen. Daarnaast hebben zij ook de taak om grenzen te stellen, zodat de ontwikkeling van het kind veilig en verantwoord plaatsvindt en het kind de normen en waarden van onze maatschappij eigen maakt.

Ons pedagogisch doel:

Ons pedagogisch doel is dat kinderen respect en verantwoordelijkheidsgevoel ontwikkelen, zowel voor henzelf als voor hun omgeving. Wij vinden het belangrijk dat kinderen leren om zelfstandig te denken en te handelen, zodat zij hun eigen keuzes kunnen maken.

Kinderen leren om conflicten op een constructieve wijze op te lossen en om te leren gaan met verschillen. Met deze basisvaardigheden zullen zij later hun éigen plek kunnen vinden in de maatschappij.

Onze pedagogische uitgangspunten

Ons pedagogisch handelen is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Wij stimuleren de ontwikkeling van kinderen door een rijke speel- leeromgeving te creëren
- Wij nemen als uitgangspunt dat ieder kind competent is, zich wil ontwikkelen
- Wij hebben respect voor alle kinderen en nemen hen serieus
- Wij luisteren naar wat kinderen te zeggen hebben en geven hun inspraak
- Wij geven kinderen een eigen verantwoordelijkheid
- Wij zien en benaderen kinderen als een individu
- Wij bieden de kinderen keuzemogelijkheden

Afkortingen

In dit beleidsplan worden enkele termen en afkortingen gebruikt die nader verklaard dienen te worden voor een beter begrip.

- **Kdv:** Kinderdagverblijf: Kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar
- **Bso:** Buitenschoolse opvang: Kinderen in de leeftijd van 4 tot 12 jaar
- **Pm'ers:** Pedagogisch medewerkers: De medewerkers die verantwoordelijk zijn voor de begeleiding en ontwikkeling van de kinderen

Wat hebben de kinderen nodig...

Hoofdstuk 1. Kijk, ik mag er zijn!

Emotionele veiligheid en welbevinden

Loris Malaguzzi – Reggio Emilia

Binnen de Reggio Emilia filosofie worden de kinderen in de kinderopvang onderling gezien als elkaars pedagoog. Kinderen kunnen elkaar veel leren, ze communiceren samen, maken samen plannen, ontdekken elkaars gedachten, vormen zich een beeld van zichzelf en van andere kinderen. Juist door hun onderlinge verschillen kunnen ze elkaar verrijken. Een volwassene wordt gezien als de tweede pedagoog. Iedere volwassene die met kinderen omgaat, is aan het opvoeden en voegt iets toe aan de ontwikkeling van kinderen. De derde pedagoog is de omgeving. Door een inspirerende omgeving zullen kinderen zich ontwikkelen en ook dingen gaan uitproberen die misschien weer nieuwe ontwikkelingen oproepen.

Thomas Gordon

Om zich te ontwikkelen, zich gelukkig te voelen, zelfvertrouwen en zelfrespect te krijgen en plezier te hebben in het leven heeft een kind een positief zelfbeeld nodig. Een kind met een positief zelfbeeld vindt zichzelf aardig en de moeite waard, vindt dat hij heel wat kan, is tevreden met zichzelf en anderen, is minder bang en dat alles geeft zelfvertrouwen om nieuwe dingen te ondernemen en zich verder te ontwikkelen.

Pedagogische visie Alles Kids

De eerste stappen die de ouders met hun kind bij ons binnen zetten vormen de kennismaking met de wereld van de kinderopvang. Een wereld die veiligheid en vertrouwen moet bieden aan kinderen. Want alleen vanuit veiligheid en vertrouwen kunnen de kinderen zich optimaal ontwikkelen en opgroeien tot evenwichtige en zelfstandige mensen. Vertrouwde relaties tussen pm'ers en kinderen zijn het hart van het pedagogisch handelen, het is de basis van emotionele veiligheid. Kinderen en pm'ers ontwikkelen samen een band. Dit schept een veilige basis, het kind weet dat het terug kan vallen op de pm'er. Kinderen ervaren ook de vertrouwdheid van een vaste groep kinderen. Kinderen spelen samen en maken samen plezier onder begeleiding van een pm'er die de onderlinge communicatie tussen kinderen waar nodig begeleidt. Ieder kind is uniek en maakt een eigen ontwikkeling door. Wij respecteren individuele verschillen zoals een temperamentale persoonlijkheid, verschillen tussen jongens en meisjes, mogelijkheden, beperkingen en sociale en culturele verschillen. Wij helpen kinderen elkaar te begrijpen en te respecteren. Ieder kind mag zich welkom voelen.

Alles Kids vindt het belangrijk dat een kind binnen onze opvang past en wij bij zijn mogelijkheden kunnen aansluiten. In sommige gevallen kan blijken dat er extra ondersteuning nodig is voor een kind of de pm'ers. Een kind moet de opvang binnen Alles Kids positief kunnen ervaren en de opvang moet in het belang zijn van het kind. Als dit niet het geval is kan er voor gekozen worden de opvang in overleg met de ouders door Alles Kids te beëindigen. Ook als de opvang van dit kind het belang van de groep te veel schaadt kan deze keuze worden gemaakt. Alles Kids zal haar uiterste best doen het kind te begeleiden naar een opvang plek waar dit kind wel kan krijgen wat het nodig heeft. In onze kinderdagverblijven bieden wij kinderen mogelijkheden om allerlei ervaringen op te doen, om zelf problemen op te lossen. Samen met de kinderen zijn we trots als ze iets nieuws hebben geleerd. Kinderen mogen bij ons ook leren door te proberen, wij willen hen laten ervaren dat het niet erg is als iets niet meteen lukt. Doordat kinderen ervaren dat zij dingen zélf kunnen en mogen, krijgen zij een positief gevoel van eigenwaarde. We geven hun verantwoordelijkheden die bij hen en bij hun belevingswereld en mogelijkheden passen.

Kinderen hechten zich ook aan een vertrouwde omgevingen en vaste dagelijkse structuren. Het is daarom belangrijk dat er een vast ritme, vaste regels en herkenbare rituelen zijn waar het kind zich als vanzelfsprekend naar voegt. Afwisseling tussen rust, uitdaging en verzorging, een veilige en schone ruimte waar het kind naar hartenlust kan spelen en ontdekken komen ook tegemoet aan de basisbehoeften van een kind.

Voorbeelden

KDV

Hanna struikelt over een speeltje en begint hard te huilen. De pm'er heeft het zien gebeuren en constateert dat het minder erg is dan het huilen doet vermoeden. Ze loopt naar Hanna en zegt: "Dat was schrikken hè, om zo te vallen". Maar Hanna blijft ontroostbaar, de pm'er voelt aan dat de valpartij voor Hanna heel erg was. Ze mag nog even huilen en bij de pm'er op schoot zitten. Na een lange stilte zegt de pm'er: "Zullen we de muziek aanzetten?" Dat wil Hanna wel en snel daarna is ze haar verdriet vergeten en danst ze weer rond.

BSO

Er is een nieuwe pm'er op de BSO en Lara voelt zich nog niet echt vertrouwd met haar. De vaste pm'er heeft haar nieuwe collega hierop voorbereid: 'Lara heeft even tijd nodig'. De nieuwe pm'er gaat tijdens het drinken in de buurt bij Lara zitten, maar niet te dichtbij. Na het drinken vraagt ze of Lara een spelletje met haar wil doen. Ze weet dat Lara graag spelletjes doet. Tijdens het spelletje vertelt ze dat ze het best eng vindt, zo'n nieuwe groep, allemaal kinderen die ze nog niet kent. Lara kijkt verbaasd, dat had zij niet verwacht. Ze praten samen over "nieuwe dingen" en al snel voelt Lara zich vertrouwd bij de nieuwe pm'er.

Wat hebben kinderen nodig...

Hoofdstuk 2. Kijk, ik vlieg!

Lerend spelen

Loris Malaguzzi – Reggio Emilia

Vanaf zijn geboorte is ieder kind competent, krachtig en intelligent en beschikt over wel honderd talen om met zijn omgeving te communiceren. Kinderen zijn onderzoekers en zijn nieuwsgierig, ze zijn actieve deelnemers in hun eigen ontwikkeling.

Thomas Gordon

Het vormen van de eigen persoonlijkheid staat centraal in de ontwikkeling van het kind. Wanneer we het kind niet beschouwen als een bezit, maar als een onafhankelijk individu met het recht op een eigen leven en eigen keuzes zullen we het kind vanzelf met respect behandelen. Op basis van tal van invloeden en ervaringen zal het kind uiteindelijk zijn eigen waarden kiezen (luisteren naar kind-eren).

Pedagogische visie Alles Kids

Ieder kind is uniek. Wij respecteren de eigenheid van ieder kind, zijn/haar manier van doen en zijn/haar eigen interesses. Ieder kind mag zichzelf zijn. We vinden het belangrijk dat alle kinderen ‘honderd talen’ aangeboden krijgen om tot volle ontplooiing te komen.

Met honderd talen bedoelen we; veel verschillende manieren van denken, spreken, luisteren, houden van, verbazen, zingen, begrijpen, ontdekken, vindingrijk zijn en dromen.

De pm’ers zorgen voor een rijke speel- en leeromgeving waarin een breed aanbod van speelgoed en materialen aan het kind wordt aangeboden. Ook biedt de pm’er een breed (thematisch) activiteitenaanbod, goed passend binnen het dagritme, zodat alle ontwikkelingsgebieden bewust gestimuleerd worden. Het leren is uiteraard belangrijk maar het spelend leren is ons uitgangspunt. Plezier staat voorop.

***“Wat leert, moet je onthouden,
Wat je beleeft, kun je later herinneren!”***

Kinderen kunnen door dit brede aanbod ontdekken wat hun voorkeurs ‘talen’ zijn, met wie en wat ze graag spelen, wat ze mooi vinden en wat ze lelijk vinden. Elk kind mag het leven ontdekken op zijn eigen manier en in zijn eigen tempo. Wij volgen de kinderen in hun ontwikkeling. Dit betekent voor ons dat wij goed kijken naar de kinderen en hen stimuleren en bijsturen waar nodig. Daarbij bedenken we steeds “wat heeft dit kind nodig, in deze situatie?”

Kinderen leren het meest van elkaar, dus moeten ze de kans krijgen om samen te spelen, te werken en te leren. Hierbij is de inrichting van de ruimtes binnen en buiten erg belangrijk, er moet wel iets te spelen en te ontdekken zijn en je moet je ook even terug kunnen trekken.

Buiten zijn in de natuur komt het kind ook alleen maar ten goede: Ze kunnen rennen, balanceren, bouwen en schreeuwen, maar ook stilte ervaren. Alle zintuigen worden gestimuleerd door het spelen/zijn in de natuur. Magische momenten beleven kinderen keer op keer, doordat de natuur elke dag anders is. Ook de weersomstandigheden zijn elke dag anders. Door het regelmatig buiten zijn bouwen de kinderen een goede en gezonde weerstand op en krijgen ze respect voor de natuur.

Voorbeelden

KDV

Het is mooi weer en de watertafel staat buiten. Tygo staat met een groot schort om bij de tafel. Hij giet water van het ene bakje in het ander bakje. Hij zoekt er steeds weer een ander bakje bij. Hij gaat helemaal op in zijn spel. Tygo leert spelenderwijs iets over de inhoud en de maten en over het zinken en drijven. Ellen staat naast Tygo. Zij kijkt vooral naar de andere kinderen en heeft haar handjes in het water. Ellen lijkt te genieten van het voelen van het water en de ervaringen van andere kinderen.

BSO

De BSO is verdeeld in diverse activiteitenruimtes: een atelier, huiskamer, keuken en een grote hal. Er wordt een gevarieerd activiteitenaanbod georganiseerd. Dit wordt aantrekkelijk gepresenteerd, zodat de kinderen een duidelijk beeld krijgen van de inhoud van een bepaald thema of activiteit. Kinderen kiezen of ze meedoen aan een activiteit. Niets moet, de kinderen mogen zelf kiezen en meehelpen bij het bedenken van leuke activiteiten. Als ze geen activiteit willen volgen is dat ook goed. Lekker lezen of buiten spelen mag ook.

Wat hebben kinderen nodig...

Hoofdstuk 3. Kijk, we doen het samen!

Samenwerking met ouders

Loris Malaguzzi – Reggio Emilia

Om tot een goede samenwerking tussen ouders en pm'ers te komen moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Pm'ers moeten zich aanpassen, zich kwetsbaar opstellen en de ouderlijke rol binnen de kinderopvang begeleiden. Daarnaast moeten ze proberen manieren te vinden om de ervaringen die de kinderen op doen, vast te leggen en ze tot onderwerp van gesprek te maken. Dit kan bijvoorbeeld door documentatiepanelen met teksten, tekeningen, werkstukken en foto's van de kinderen te maken. De pm'ers geven continu een stroom van informatie door aan de ouders. Het gevolg hiervan is dat ouders zich nieuwsgieriger op gaan stellen ten aanzien van alles wat er op de kinderopvang gebeurt.

Thomas Gordon

Het kan bijvoorbeeld voorkomen dat een kind weinig contact met je zoekt. Jij vindt dit moeilijk en voelt je afgewezen. Komen de ouders het kind halen en je zegt 'Jan neemt helemaal geen initiatief, hij zoekt helemaal geen contact met ons', zullen de ouders waarschijnlijk afstandelijk reageren. Wanneer je zegt 'Ik heb het moeilijk met hem gehad, ik maak me echt zorgen', zullen de ouders eerder positief reageren. Wellicht herkennen ze het gedrag en is het een aanknopingspunt voor een goed gesprek.

Pedagogische visie Alles kids

Kinderen zijn onlosmakelijk verbonden aan ouders. Een goede samenwerking met de ouders is dan ook een voorwaarde om goed met de kinderen te kunnen werken. Vertrouwen begint bij het wennen en een zorgvuldige wenperiode. Een periode waarin ouders, kinderen en pm'ers met elkaar kennismaken en aan elkaar kunnen wennen. Een kind dat voor de eerste keer bij ons binnenkomt, doet heel veel verschillende indrukken op. De nieuwe leefomgeving is helemaal vreemd. De ruimte, het materiaal, de volwassenen, de kinderen en de geluiden, alles is nieuw en onbekend. Wij hechten daarom veel waarde aan een duidelijke opbouw tijdens het wennen. Onze structuur helpt het kind zijn weg te vinden in de nieuwe wereld. Het ritme van de dag, terugkerende gebeurtenissen, eenduidige omgangsregels en rituelen kunnen voor een kind een extra steun zijn om snel een veilige plek te vinden. Ook wijzen we ieder kind een 'mentor' toe, zodat het voor de ouders duidelijk is wie hun vaste aanspreekpunt is. Wederzijds begrip en waardering tussen de ouders en de pm'ers is de basis voor een goed contact. Het is belangrijk dat de pm'er weet hoe de thuissituatie van het kind is. Zo kan de pm'er inspelen op de specifieke situatie van het kind.

Voorbeelden

KDV

Mohammed is islamitisch en mag vanwege zijn geloof geen varkensvlees eten. De pm'er die het kennismakingsgesprek heeft gevoerd met de ouders van Mohammed bespreekt met haar collega's de bijzonderheden. Ze bekijken het menu van het dagverblijf en ontdekken dat de knakworstjes die nu gegeten worden van varkensvlees zijn. Na overleg met de ouders van Mohammed besluiten de pm'ers de runderknakworstjes te kopen. Deze knakworstjes mag hij gerust eten en voor de andere kinderen maakt het geen verschil. Ook besluiten ze de ouders van Mohammed te vragen naar speciale worst van de islamitische slager. Ze willen de andere kinderen kennis laten maken met eetgewoontes van Mohammed.

BSO

Met de ouders van Bob is afgesproken dat hij zelfstandig naar de BSO komt en naar muziekles mag gaan. Ook mag hij na schooltijd wel met een vriendje mee naar huis. Hij mag zelf die afspraken maken, hij hoeft niet eerst naar de BSO om zich te melden. Wel moet hij direct bellen om door te geven waar hij is. De ouders overleggen hierover regelmatig met de pm'er. Wanneer Bob zijn afspraak om te bellen niet nakomt, wordt de zelfstandigheid weer ingetrokken en moet hij eerst weer naar de BSO komen, om met de pm'ers een afspraak te maken. Tot nu toe is dat niet gebeurd, Bob vindt het fantastisch dat hij die ruimte krijgt en dat wil hij zo houden ook.

Wat willen we bereiken?

Hoofdstuk 4. Kijk, zo doen wij dat!

Pedagogische doelen en competenties

Loris Malaguzzi – Reggio Emilia

De pedagogiek van Reggio Emilia toont aan dat het met duidelijke pedagogische principes mogelijk is, om de educatie zo vorm te geven dat de potenties van de kinderen optimaal tot uiting komen.

Thomas Gordon

Dat we weer naar elkaar kunnen luisteren. Dat we soepele oplossingen kunnen vinden en onverwachte resultaten kunnen krijgen. Op een manier waarbij je niet hoeft te dwingen of te manipuleren. Voor kinderen betekent dat, dat ze serieus genomen worden en gerespecteerd worden om hun eerlijke inzichten en creatieve oplossingen. De wereld krijgt er weer wat liefde bij! En kinderen die in hun opgroeien luisterende oren hebben ontmoet, zullen als ze groot zijn ook weer kunnen luisteren naar de behoeften van anderen. Zo zou het ook moeten zijn...

Pedagogische visie Alles Kids

De missie van Alles Kids is:

“Alles Kids wil van de wereld een speelplaats maken voor kinderen, waar zij veilig én uitdagend kunnen spelen.”

Ons pedagogisch doel:

Ons pedagogisch doel is dat kinderen respect en verantwoordelijkheidsgevoel ontwikkelen, zowel voor henzelf als voor hun omgeving. Wij vinden het belangrijk dat kinderen leren om zelfstandig te denken en te handelen, zodat zij hun eigen keuzes kunnen maken.

Kinderen leren om conflicten op een constructieve wijze op te lossen en leren om te gaan met verschillen. Met deze basisvaardigheden zullen zij later hun éigen plek kunnen vinden in de maatschappij.

Onze pedagogische uitgangspunten:

Ons pedagogisch handelen is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Wij stimuleren de ontwikkeling van kinderen door een rijke speel- leeromgeving te creëren
- Wij nemen als uitgangspunt dat ieder kind competent is, zich wil ontwikkelen
- Wij hebben respect voor alle kinderen en nemen hen serieus
- Wij luisteren naar wat kinderen te zeggen hebben en geven hun inspraak
- Wij geven kinderen een eigen verantwoordelijkheid
- Wij zien en benaderen kinderen als een individu
- Wij bieden de kinderen keuzemogelijkheden

Daarnaast wil Alles Kids graag waarborgen dat er voldoende aantoonbare aandacht is voor de vier basis opvoedingsdoelen van professor J.M.A. Riksen-Walraven.

Deze vier opvoedingsdoelen zijn:

1. Het bieden van emotionele veiligheid
2. Het bieden van gelegenheid tot het ontwikkelen van persoonlijke competentie
3. Het bieden van gelegenheid tot ontwikkelen van sociale competentie
4. Het meegeven van waarden en normen

1. Onder het begrip “emotionele veiligheid” verstaat Alles Kids een veilige basis, een ‘thuis’ waar kinderen zich kunnen ontspannen en zichzelf kunnen zijn. Het bieden van veiligheid is van groot belang, niet alleen omdat het bijdraagt aan het welbevinden van de kinderen op zich, maar ook omdat een onveilig klimaat het realiseren van de andere pedagogische doelstellingen in de weg staat. We bieden kinderen een veilige en rustige omgeving met ruimte, ritme, rust en respect.
2. Met het begrip “persoonlijke competentie” worden vooral persoonskenmerken, zoals veerkracht, zelfstandigheid en zelfvertrouwen, flexibiliteit en creativiteit bedoeld. Dit stelt een kind in staat om allerlei typen problemen adequaat aan te pakken en zich goed aan te passen aan veranderende omstandigheden. Alles Kids wil voor het kind mogelijkheden scheppen om zich te ontwikkelen. Wij willen het kind niet schools iets aanleren, maar de mogelijkheden die het kind zelf meebrengt aanspreken. De kernvraag is: “Wat vraagt het kind aan ons?” en niet omgekeerd: “Wat vragen, eisen wij van het kind?”
3. Het begrip “sociale competentie” houdt in het doen en laten van een kind in relatie tot de ander, bijvoorbeeld het zich in een ander kunnen verplaatsen, kunnen communiceren, samenwerken, anderen helpen, conflicten voorkomen, oplossen en het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid.
4. Kinderen moeten de kans krijgen om zich de “waarden en normen, de cultuur” eigen te maken van de samenleving, waarvan zij deel uitmaken. Alles Kids streeft ernaar dat deze socialisatie vorm krijgt met behoud van de eigenheid van het kind. Het gedrag van de pm’er speelt een belangrijke rol bij de morele ontwikkeling van kinderen. Door de reactie van de pm’er ervaart het kind de grenzen van goed en slecht, van anders, van mogen en moeten. De reactie van de pm’er geeft niet alleen richting en correctie aan het gedrag van kinderen, maar wordt, door kinderen ook gekopieerd in hun eigen gedrag naar andere kinderen en volwassenen.

Wat moeten we daarvoor doen?

Hoofdstuk 5. Kijk, wij kunnen op elkaar bouwen

Pedagogisch medewerkers vormen een team

Loris Malaguzzi – Reggio Emilia

Reggio is erop gericht een omgeving te scheppen waarin kinderen vrij zijn hun eigen ontwikkelingsgang te volgen en waarin volwassenen technieken ter beschikking stellen om kinderen in hun ontwikkeling te volgen en ondersteunen. Het regelmatig overleggen tussen groepsleiding onderling is een voorwaarde om het proces van de kinderen te kunnen volgen en hier bij aan te kunnen sluiten (Sporen).

Thomas Gordon

Door als pm'er de kinderen het gevoel te geven dat ze wat kunnen en pogingen om nieuwe dingen zelf te doen te belonen en te stimuleren, zullen de kinderen een positief zelfbeeld ontwikkelen. Ook het eigen zelfbeeld van de pm'ers heeft invloed op het omgaan met kinderen. Pm'ers met een positief zelfbeeld kunnen gemakkelijker bijdragen aan een gevoel van eigenwaarde bij het kind, dan pm'ers met een negatief zelfbeeld. Ze accepteren meer, hebben meer 'ruimte' voor de ander. De ander mag zijn zoals hij is. In de Gordon-methode wordt benadrukt hoe belangrijk het is om te werken aan een positief zelfbeeld van kind én pm'er.

Pedagogische visie Alles Kids

Kinderen opvoeden is iets heel persoonlijks. De manier van opvoeden is voor iedereen verbonden met zijn of haar eigen jeugdervaringen. Samen delen pm'ers dag in dag uit hun werkdagen met alle handelingen en ervaringen met collega's. Een goede samenwerking met collega's maakt dat pm'ers plezier hebben, op elkaar kunnen rekenen, elkaar aanvullen en elkaar kunnen steunen op de groep. Door nieuwe, bijzondere en vervelende dingen die je bij een kind ziet te delen met een collega, intensiveer je de samenwerking. Goede samenwerking tussen pm'ers geeft positieve energie en is de basis van hartelijkheid en gezelligheid in de groep. Dit is weer een belangrijke voorwaarde voor het kind om zich veilig en prettig te voelen in de groep. Werken in de kinderopvang is teamwork, waarbij alle collega's bijdragen aan de kwaliteit die het kinderdagverblijf biedt. Deze kwaliteit wordt gewaarborgd door dagelijks overleg tussen collega's, een persoonlijke benadering, inspireren en duidelijke regels en afspraken.

Daarnaast vindt Alles Kids het belangrijk dat de pm'ers werken vanuit de pedagogische uitgangspunten uit het beleidsplan. Dit voorkomt grote verschillen in aanpak en visie. Zo zal er een pedagogische samenhang zijn in het handelen van pm'ers die herkenbaar is voor de kinderen.

In een soepele samenwerking voelen pm'ers elkaar aan. Ze weten wie wat zal doen en waar ze op kunnen rekenen. Het lijkt vanzelf te gaan, maar die vanzelfsprekendheid komt door vertrouwde regels, afspraken en gewoontes. Om deze soepele samenwerking goed te laten verlopen, moeten de pm'ers hun afspraken, regels en gewoonten inzichtelijk maken. Dit zijn onder andere afspraken over:

- Gebruik van de ruimte
- Dagritme en verdeling van de kinderen in groepjes
- Activiteiten die worden aangeboden
- Regels en rituelen voor de kinderen
- Aanpak individuele kinderen
- Taakverdeling tussen de pm'ers
- Pauzes, vrije dagen etc.

Veel van deze afspraken liggen vast in de werkplannen en sluiten aan bij de pedagogische uitgangspunten van Alles Kids. Omdat een goede samenwerking en een prettige sfeer voor de kinderen de basis is om zich prettig te voelen in de kinderopvang, staan bij Alles Kids tijdens de groeps gesprekken het punt samenwerking altijd als vast punt op de agenda.

Voorbeelden

KDV

De pm'er Marjan en Erika en stagiaire Ellen van de kdv groep bespreken de bijzonderheden van de komende dag. De ochtendactiviteit wordt gedaan door Marjan, zij gaat buiten reuze bellenblazen. Tussen de middag eten ze aardbeien. Erika gaat ze samen met een paar kinderen kopen en schoonmaken. Vanmiddag zal stagiaire Ellen een nieuw liedje met bewegingen gaan zingen met de kinderen. Ook worden de andere taken even snel verdeeld, wie maakt schoon, wie verschoont, enz.... Veel andere vaste taken zijn al verdeeld. Zo zorgt Marjan voor een stukje in de nieuwsbrief en maakt Erika nieuwe plannings voor de volgende maand opstelt. Door alles goed af te stemmen met elkaar verloopt de dag soepel en in een prettige sfeer.

BSO

In de BSO worden vanmiddag door pm'ers Simone, Annelies en Anneke 31 kinderen verwacht. Simone heeft pleinwacht. Het is mooi weer en de kinderen spelen graag buiten op het plein. Annelies doet vanmiddag de sportactiviteit. Omdat het weer goed is speelt ze buiten blokjesvoetbal. Er doen wel 14 kinderen mee, gezellig. Anneke heeft hele mooie kralen gekocht en verzorgt de creatieve activiteit. Met 4 kinderen zit ze gezellig te rijgen en te kletsen. Af en toe loopt ze even een rondje om in de andere ruimtes even contact te maken met de kinderen die daar spelen. Om half 5 stormt de hele groep even binnen. Het is de vaste tijd om wat fruit te eten. Met rode wangen en al kauwend rent de groep weer naar buiten.

Wat moeten wij daarvoor doen?

Hoofdstuk 6. Kijk, hier mag je leren en ontwikkelen

Alles Kids als leerbedrijf

Als erkend leerbedrijf biedt Alles Kids studenten praktijkervaring via de BPV (beroepspraktijkvorming). Hierdoor doen studenten werkervaring op en leren ze de fijne kneepjes van hun vak. Alles Kids draagt zo bij aan de toekomst van het vakmanschap en het opleiden van vakmensen. Deze investering in jong talent, waarborgt de hoge kwaliteitsstandaarden binnen het vakgebied.

Stagesoorten en taken

Helpende Zorg en Welzijn	
Niveau 2	Basisberoepsopleiding
Rol	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteunend • Uitvoerend
Verantwoordelijkheid	<ul style="list-style-type: none"> • Verantwoordelijk voor eigen werk • Schakelt hulp in/ vraagt raad bij wisselende/ onverwachte omstandigheden
Zelfstandigheid	<ul style="list-style-type: none"> • Werkt zelfstandig onder supervisie/begeleiding • Werkt zelfstandig binnen een (gesloten) opdracht/kortdurende opdrachten

De helpende zorg en welzijn biedt praktische hulp aan verschillende cliënten/zorgvragers. De werkzaamheden bestaan uit het verzorgen van maaltijden, schoonmaken, helpen bij persoonlijke verzorging of begeleiden bij activiteiten.

Kerntaken en werkprocessen

Voert dienstverlenende werkzaamheden uit

- Assisteert bij voorraadbeheer
- Bereidt werkzaamheden voor en stemt af
- Draagt bij aan een veilige situatie
- Evalueert werkzaamheden
- Maakt ruimtes gebruiksklaar
- Treedt op als aanspreekpunt
- Voert eenvoudige administratieve werkzaamheden uit
- Voert eenvoudige onderhouds- en herstelwerkzaamheden uit
- Voert werkzaamheden uit gericht op voeding

Ondersteunt bij dagelijkse activiteiten in zorg en welzijn

- Assisteert bij de uitvoering van sociale en recreatieve activiteiten
- Ondersteunt bij persoonlijke zorg en ADL (algemene dagelijkse levensverrichtingen)
- Ondersteunt bij wonen en huishouden

Pedagogisch medewerker kinderopvang	
Niveau 3	Vakopleiding
Rol	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoerend • Organiserend in opdracht • Vaktechnisch aansturend
Verantwoordelijkheid	<ul style="list-style-type: none"> • Verantwoordelijk voor eigen werk • Verantwoordelijk voor uitvoering van het werk door een team/ medewerker/ in een project • Speelt, binnen grenzen, in op wisselende/ onverwachte omstandigheden
Zelfstandigheid	<ul style="list-style-type: none"> • Werkt zelfstandig • Werkt zelfstandig binnen een (open) opdracht/ langdurige opdrachten

De pm'er werkt binnen een (integraal) kindercentrum, waar diensten zoals kinderopvang, buitenschoolse opvang en/of peuterspeelzaalwerk worden aangeboden. Een pm'er creëert een veilige, vertrouwde omgeving voor de opvoeding en ontwikkeling van de kinderen. Hierbij is een balans tussen rust en structuur nodig en zijn uitdagingen, activiteiten en spel belangrijke uitgangspunten.

Kerntaken en werkprocessen

Begeleiden van kinderen in hun ontwikkeling

- Bereidt de uitvoering van activiteiten voor
- Evalueert werkzaamheden
- Inventariseert behoeften en wensen van het kind
- Ondersteunt bij verzorgende taken
- Richt ruimten in ter voorbereiding op activiteiten
- Stemt werkzaamheden af met betrokkenen
- Stimuleert de ontwikkeling door het aanbieden van activiteiten
- Zorgt voor een veilig pedagogisch klimaat
- Aanmoedigen van de creativiteit

Werken aan kwaliteit en deskundigheid

- Werkt aan eigen deskundigheid
- Werkt aan het bewaken en bevorderen van kwaliteitszorg

Opvoeden en ontwikkelen van het kind/kinderen in de kinderopvang

- Biedt persoonlijke verzorging
- Draagt zorg voor huishoudelijke werkzaamheden
- Maakt plan van aanpak voor de begeleiding
- Stelt een activiteitenprogramma op
- Voert gesprekken met ouders/opvoeders en het kind
- Zorgt voor uitvoering van een dagprogramma

Gespecialiseerd pedagogisch medewerker	
Niveau 4	Specialistenopleiding
Rol	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoerend • Initiërend • Innovatief • Leidinggevend • Coördinerend • Controlerend • Coachend/ begeleidend • Beleidsbepalend
Verantwoordelijkheid	<ul style="list-style-type: none"> • Verantwoordelijk voor eigen werk • Verantwoordelijk voor de resultaten van team/ projecten/ organisatie • Speelt in op onverwachte/ wisselende omstandigheden
Zelfstandigheid	<ul style="list-style-type: none"> • Werkt zelfstandig zonder tussentijdse verantwoording af te leggen aan een leidinggevende • Werkt zelfstandig binnen de gegeven taakstelling vanuit de organisatie, met meer opdrachten naast elkaar

De gespecialiseerd pedagogisch medewerker is verantwoordelijk voor het verzorgen, opvoeden, begeleiden en ondersteunen van kinderen en jongeren tot en met 18 jaar. Hierin krijgt de medewerker te maken met ontwikkelingsachterstanden en gedrags- en opvoedingsproblemen. De medewerker is werkzaam in een kindcentrum, waar diensten zoals kinderopvang en buitenschoolse opvang worden aangeboden. Ook kan hij werken in een onderwijsvoorziening waar voor- en vroegschoolse educatie wordt aangeboden.

Kerntaken en werkprocessen

Begeleiden van kinderen in hun ontwikkeling

- Bereidt de uitvoering van activiteiten voor
- Evalueert werkzaamheden
- Inventariseert behoeften en wensen van het kind
- Ondersteunt bij verzorgende taken
- Richt ruimten in ter voorbereiding op activiteiten
- Stemt werkzaamheden af met betrokkenen
- Stimuleert de ontwikkeling door het aanbieden van activiteiten
- Zorgt voor een veilig pedagogisch klimaat
- Aanmoedigen van de creativiteit

Werken aan kwaliteit en deskundigheid

- Werkt aan eigen deskundigheid
- Werkt aan het bewaken en bevorderen van kwaliteitszorg

Opvoeden en ontwikkelen van het kind/kinderen

- Biedt (gespecialiseerde) opvang
- Biedt (specifieke) ontwikkelingsgerichte activiteiten aan biedt persoonlijke verzorging
- Draagt zorg voor huishoudelijke werkzaamheden
- Ontwikkelt (mede) een begeleidingsplan
- Stelt een (gespecialiseerd) activiteitenprogramma op
- Voert gesprekken met ouder/opvoeders van het kind

Organiseren van de werkzaamheden

- Bouwt en onderhoudt een netwerk
- Voert beheertaken uit
- Voert beleidsondersteunende taken uit
- Voert coördinerende taken uit

Organisatie van de beroepspraktijkvorming

De taakomschrijving van de functionarissen, die betrekking hebben op de beroepspraktijkvorming:

Leidinggevende:

- Zij neemt in overleg met de begeleider vanuit de opleiding de selectie gesprekken af met leerlingen van de BBL-opleiding
- Zij neemt in overleg de selectie gesprekken voor de leerlingen van de BOL-opleiding af
- Zij ondertekent de contracten van de BBL- leerlingen
- Zij ondertekent de praktijkovereenkomsten
- Zij onderhoudt de contacten met de opleidingen
- Coacht gedurende de inwerkperiode de medewerker in opleiding en heeft gedurende het stage-traject contact over specifieke onderwerpen
- Grijpt in als de stage stagneert (afwezigheid van stagiaire, gebrek aan motivatie)

BPV-begeleiders:

- Elke BOL- of BBL-leerling krijgt een eigen begeleider toegewezen die haar gedurende haar opleiding of stageperiode zal begeleiden. Welke pm'er een leerling in opleiding zal begeleiden is afhankelijk van de planning, van zowel de leerling in opleiding als de medewerker van de kinderopvang
- Werkbegeleiders van pm'ers in opleiding (BBL'ers) hebben minimaal twee jaar ervaring als gekwalificeerd pedagogisch medewerker
- Daarbij kunnen eventuele aanvullende cursussen stagebegeleiding aangeboden worden

De taken van een BPV-begeleidster:

- Zij begeleidt de BBL-leerlingen
- Zij onderhoudt de contacten met de begeleiders van de onderwijsinstelling
- Minimaal één keer in de vier weken voert zij een begeleidingsgesprek met de leerling op een rustig moment. Zo nodig wordt er vervanging geregeld op de groep
- Zij beoordeelt de praktijk en de opdrachten
- Zij is bij de beoordelingsgesprekken met school aanwezig

Deelnemers beroepspraktijkvorming:

Binnen onze kinderopvang is er plaats voor maximaal 1 medewerker in opleiding per groep.

Het werven van leerlingen van de BOL-opleiding

De opleidingen verwijzen de leerlingen naar onze organisatie om te solliciteren. Daarnaast is er informatie te verkrijgen over onze organisatie als erkend leerbedrijf. Leerlingen kunnen ook zonder verwijzing van de opleiding ons benaderen voor een stageplek. Na een goed verloop van dat gesprek wordt er (indien van toepassing) een meeloopdag ingepland en als deze goed verloopt wordt de stage-overeenkomst getekend.

Het werven van leerlingen van de BBL-opleiding

Aangezien het aanbod van de BBL-leerlingen op het moment zo groot is, werven wij niet actief. Wij bewaren de gegevens van de sollicitanten in onze portefeuille om ze te kunnen benaderen als er mogelijkheid is om een medewerker in opleiding aan te nemen.

Wat moeten we daarvoor doen?

Hoofdstuk 7. Luister, ik kan het zelf zeggen!

Basiscommunicatie

Loris Malaguzzi – Reggio Emilia

Jonge kinderen zijn in staat hun ideeën, emoties, inzichten, fantasieën en waarnemingen in visuele voorstellingen, bijvoorbeeld een schilderij of kleisculptuur, weer te geven. De creaties die de kinderen zo indrukwekkend weten te maken, kunnen als basis dienen voor gesprekken of discussies onderling over het resultaat. Argumenten, die op hun beurt vaak weer leiden tot verdere observaties en nieuwe uitbeeldingen. Deze benadering toont aan dat kinderen op allerlei manieren op zoek kunnen gaan naar een dieper begrip van de vertrouwde wereld om hen heen. Beeldende uitingen zijn niet een doel, maar een middel.

Thomas Gordon

Thomas Gordon onderscheidt 'ik- taal' van 'jij- taal'. Door 'ik-taal' te gebruiken ben je duidelijk naar het kind, maar ook naar je collega of een ouder. Je maakt duidelijk wat er in jou omgaat, anderen kunnen daar rekening mee houden. Door deze openheid leren anderen je beter kennen en verbetert de relatie. Bovendien geef je een voorbeeld aan kinderen, jouw eerlijkheid en openhartigheid stimuleert hen om hun gevoelens en gedachten ook onder woorden te brengen.

Pedagogische visie Alles Kids

Goede communicatie tussen het kind en de pm'er is een belangrijke voorwaarde voor het ontstaan van een vertrouwde relatie. Onze pm'ers interesseren zich voor wat een kind bezig houdt. Zij luisteren actief naar een kind, reageren daarop, laten merken dat het kind gezien is en gewaardeerd wordt. Deze sensitieve responsiviteit is de basis van de emotionele veiligheid. Vanuit dit grote belang leert Alles Kids iedere pm'er de basis-communicatie vaardigheden bewust te gebruiken.

Serius nemen en respect tonen

Onze houding ten opzichte van de kinderen is altijd gericht op respect tonen en de kinderen serieus nemen. Ook de emoties van kinderen worden door ons serieus genomen. Wij benoemen het gevoel van het kind, verdriet, plezier, boosheid, angst, verlegenheid of geluk. Als de emotie niet zo duidelijk is, proberen we te raden wat er aan de hand is, of we benoemen de gezichtsuitdrukking of het gedrag dat we waarnemen. We leiden kinderen niet af van hun emotie of doen het gedrag niet af met opmerkingen als: "niets aan de hand, het gaat zo wel weer over". Een kind heeft altijd een reden om te huilen, te lachen, te schoppen of te slaan. Dit betekent niet dat wij alles goedkeuren. De emotie mag het kind laten zien, aan de manier waarop het kind dit uit, stellen wij uiteraard grenzen. Deze grenzen worden bereikt wanneer het kind opzettelijk iemand pijn doet of iets kapot maakt. Ook verwoorden wij naar de kinderen toe de gebeurtenissen om hen heen. Dit helpt kinderen zichzelf, de ander en de gebeurtenis beter te begrijpen. Daarom verwoorden we wat we doen, wat we gaan doen en proberen we de emoties die dit oproept bij het kind te verwoorden. Kinderen krijgen zo grip op de wereld om hen heen en voelen zich serieus genomen.

Communicatie met de kinderen

Een goede communicatie is niet een kwestie van "op je gevoel af gaan". Wij willen een goed contact met de kinderen. De "Gordonmethode" spreekt ons erg aan en past goed bij onze visie. Deze manier van omgaan met de kinderen leidt tot meer zelfstandigheid, zelfvertrouwen en groei bij kinderen. Bij de Gordonmethode gaat het vooral om het bevorderen van plezier en evenwicht in relaties. De methode biedt hulpmiddelen om problemen in de communicatie te voorkomen en op te lossen, zonder dat er sprake is van een winnaar of een verliezer.

Door het kind op de ‘Gordon manier’ aan te spreken leggen we de verantwoordelijkheid voor verandering of aanpassing bij het kind. We proberen de kinderen te laten ervaren dat er geen winnaar of verliezer hoeft te zijn, maar dat je door overleg, samen een oplossing kunt vinden.

Positief zelfbeeld

Kinderen zijn er trots op als blijkt dat zij zelf in staat zijn om iets op te lossen of om een nieuwe uitdaging te overwinnen. Daarom benoemen we ook de dingen die gelukt zijn of de dingen die kinderen hebben geprobeerd. Met een schouderklopje, een complimentje of een knuffel laten we onze waardering blijken en geven we de kinderen een positief gevoel over zichzelf. “Ik zie dat je zelf je broek al hebt aangedaan, ik ben trots op je”. Wanneer wij gedrag van kinderen afkeuren proberen we dat zoveel mogelijk te doen in de vorm van een “ik-boodschap”. Wij geven aan wat het gedrag voor ons of voor de groep betekent. Door een “jij-boodschap” te geven kan het kind zich als persoon afgewezen voelen (‘wat ben jij vervelend’) en hierdoor een negatief zelfbeeld krijgen. Wij vinden het kind natuurlijk helemaal niet negatief, alleen het gedrag van dit kind op dit moment.

Negatief gedrag kan positief veranderen door het te benaderen vanuit wat wel mag of kan. Ook kun je de kinderen helpen oorzaak en gevolg te zien en daarover in gesprek te gaan. Conflicten kunnen kinderen zelf oplossen door middel van de overlegmethode van Thomas Gordon. Zelf het goede voorbeeld geven is belangrijk en wat humor gebruiken helpt te verbinden en te relativeren. Kinderen uiten zich niet alleen met (lichaams)taal. Ook door te schilderen, dansen, rennen, enz. kan een kind zich uiten. Deze ‘talen’ proberen we ook aan te bieden zodat ieder kind zijn eigen manier kan ontdekken om zich te uiten.

Voorbeelden

KDV

Patrick en Eva spelen samen in de huishoek. Pm’er Lies ziet dat er onenigheid ontstaat om een pan. Patrick zwaait gevaarlijk met de pan en Lies snelt er naar toe. ‘Patrick, als je zo zwaait met de pan ben ik bang dat je Eva slaat en dat dit erg veel pijn doet’. ‘Wat is er aan de hand?’ Patrick en Eva vertellen allebei dat ze met de pan willen spelen en dat ze hem ‘eerst’ hadden. Lies vraagt de kinderen; ‘hoe moeten we dit nou oplossen? Hebben jullie een goed idee?’ Eva bedenkt iets: ‘Ik ga koken en Patrick mag met de pop wandelen’ Patrick vindt dit een goed idee, hij voelt zich gehoord en gaat tevreden met de pop wandelen.

BSO

Tom en Dylan zijn niet bepaald vrienden. Bovendien vindt Tom, Dylan nogal dik en laat dit merken ook. Hij pest graag: “Jij bent lekker dihi! Dikke dikzak!” Dylan vindt het heel erg dat hij hiermee gepest wordt en gaat naar de pm’er. “Je vindt het erg hè, dat Tom jou pest. Dat is niet leuk.” Dylan begint bijna te huilen van boosheid. “Je bent boos op Tom en dat mag je best tegen Tom zeggen. Ga je het zelf doen, of wil je dat ik met je meeloop?” Dylan besluit dat hij zelf tegen Tom gaat zeggen dat hij niet moet pesten, dat dat niet leuk is. Op een later tijdstip komen de pm’ers in de groep terug op pesten. Er worden gezamenlijke afspraken over gemaakt.

Wat moeten we daarvoor doen?

Hoofdstuk 8. Kijk, ik voel, denk en ontdek

Steunen en stimuleren van spelen en leren

Loris Malaguzzi – Reggio Emilia

Om de ontwikkeling van de kinderen te stimuleren, dien je als pm'er te onderzoeken wat het kind bezighoudt, door te kijken en te luisteren naar het kind. Het is de taak om de kinderen écht te leren kennen door naar ze te luisteren. Het aanbod van de kinderopvang moet afgestemd worden op de vragen die de kinderen aan je stellen, dat is de pedagogiek van het luisteren. Pm'ers moeten kinderen stimuleren, ideeën laten ontwikkelen en voorstellingen laten maken van hoe iets werkt, hoe bepaalde dingen met elkaar samenhangen en hoe iets gemaakt moet worden. Je draagt geen kennis over, maar biedt kinderen de mogelijkheid hun eigen kennis te verzamelen.

Thomas Gordon

Jonge kinderen leren taal doordat je tegen en met hen praat. Doordat jij het goede voorbeeld geeft, leren zij zich ook zo duidelijk mogelijk uit te drukken. Bij jonge kinderen is het vooral belangrijk om zowel woorden als daden te gebruiken: je zegt iets en je doet iets. Bijvoorbeeld wanneer een baby de tuitbeker op zijn kop houdt. Je zegt: 'Zo loopt hij leeg' en je draait de beker weer om.

Pedagogische visie Alles Kids

Ieder kind heeft een aangeboren drang tot ontwikkeling. Om zich optimaal te kunnen ontwikkelen, moet een kind zich veilig voelen. Ook moet de omgeving veilig zijn. Maar dit betekent niet dat er geen uitdaging is. Kinderen leren door vallen en opstaan.

Om de ontwikkeling van kinderen te stimuleren, bieden wij de kinderen dagelijks uitdagende en leerzame activiteiten aan. Alle ontwikkelingsgebieden komen aan bod. We weten nu immers dat het brein van het kind een leerervaring nodig heeft om verbindingen te leggen tussen de hersencellen. Deze verbindingen zijn bepalend voor het latere functioneren van het brein. Als wij activiteiten aanbieden sluiten we aan bij de interesse, ontwikkeling en leefsituatie van de kinderen. Ook actuele gebeurtenissen kunnen een inspiratiebron zijn. We stimuleren de kinderen om mee te doen, maar het kind mag dit zelf kiezen. Door te kijken naar de kinderen en in te gaan op hun beleving en hun reactie, ligt het einddoel en het verloop van een activiteit niet altijd vast. Werken met het Voor- en Vroegschoolse Educatie-programma sluit goed aan bij spelend leren. Thematisch en planmatig werken borgt het aanbieden van activiteiten die de ontwikkeling van kinderen stimuleren. Ook in de BSO, waar niet met VVE wordt gewerkt, worden planmatig veel uitdagende en leerzame activiteiten aangeboden. Pm'ers zullen het spontane spelend leren door de dag heen mogelijk maken en stimuleren.

Dit doen zij door:

- Te kijken naar kinderen en aan te sluiten bij hun initiatieven
- Kinderen de gelegenheid te geven met hun lijf en zintuigen te leren
- Door spel en materialen aan te bieden die kinderen uitdagen tot spelen en ontdekken
- Door kinderen in alle opzichten het goede voorbeeld te geven
- Door rituelen aan te bieden
- Door kinderen op hun eigen manier en in hun eigen tempo bezig te laten zijn
- Door kinderen te laten meehelpen en mede verantwoordelijkheid te laten nemen
- Door woorden te geven aan ervaringen en een taalrijke omgeving aan te bieden
- Door kinderen met alle 'talen' (dans, muziek, gebaren, woorden, expressie) in aanraking te brengen

Daarnaast leren kinderen veel van elkaar. Kinderen imiteren elkaar en stimuleren elkaar door te kijken naar elkaar en zo ideeën op te doen. Samenspelen, op je beurt wachten, een keer letterlijk of figuurlijk botsen, samen lachen, samen huilen, het gevoel van samen een groep te zijn, zijn ervaringen die Alles Kids kinderen graag mee wil meegeven. Het zijn allemaal leerervaringen die het kind vormen in zijn (sociale) ontwikkeling. De pm'er helpt kinderen zich betrokken te voelen bij elkaar. Zij begeleidt waar nodig onderlinge communicatie en creëert momenten waarin de groep een wij-gevoel ervaart. Dit doet zij door samen te genieten, te zingen, te praten, op elkaar te wachten, enz. Ook zal zij respect hebben voor de diversiteit van de kinderen. Zij zal kinderen leren dat anders zijn, niet minder zijn betekent. Iedereen heeft zijn eigen eigen-aardig-heden en daar zullen we respectvol mee om gaan.

Jonge kinderen kunnen pas echt in hun spel op gaan en experimenteren als ze zich veilig voelen. Het is daarom belangrijk dat één pm'er tijdens het vrije spel binnen en buiten altijd beschikbaar is voor de kinderen. Zij zit laag en is betrokken bij dat wat er in de groep gebeurt. Kinderen hoeven haar niet te zoeken, ze weten waar ze is en dat ze beschikbaar is.

Alles Kids observeert de kinderen middels een observatie instrument, zodat er voldoende zicht is op de ontwikkeling en het welbevinden van ieder individueel kind. Waar nodig kan een kind dan wat extra aandacht of uitdaging geboden worden.

Voorbeelden

KDV

Binnen: Het is 11.30 uur. De tafel wordt gedekt. Sander en Jasmijn mogen mee naar de keuken om het eten op te halen. Pieter en Sjors maken de tafel schoon. Pm'er Hannie begeleidt de kinderen bij het opruimen. 'De auto's mogen in de autokist, goed zo'. 'Wie kan de boekjes in de boekenkast leggen?' Als iedereen aan tafel zit geeft de pm'er de groep een compliment. 'Wat hebben we allemaal hard gewerkt en wat hielp iedereen goed mee! De hele groep is keurig netjes opgeruimd en de tafel is weer heel mooi klaar gemaakt. Ik vind het fijn en knap van jullie'

Buiten: Tijdens het buitenspelen vindt Hans een slak. De pm'er bekijkt de slak samen met de kinderen. Ze stelt de kinderen open vragen en helpt zo te benoemen wat ze zien. Woorden als; huisje, glad, glibberig, in en uit worden genoemd en herhaald. Ook stelt de pm'er vragen zoals; 'wat zou de slak eten, zie je ook een mondje, zal de slak ook naar de wc gaan of een luier om hebben'? Het groepje kinderen dat mee kijkt en mee praat en denkt wordt steeds groter. Voor ze naar binnen gaan wordt de slak weer op een tak gezet. 'Dag slak!'

BSO

Binnen: In de BSO is een doos technisch lego aangeschaft. De oudste jongens duiken er meteen op en werken hele middagen aan echt hele mooie en moeilijke bouwwerken. De pm'er geniet zichtbaar mee van hun enthousiasme en helpt waar nodig even mee. Omdat ze duidelijk trots zijn op hun resultaten zorgt de pm'er voor een tentoonstellingsplank voor het raam. Ook maakt ze een aantal foto's van de geconcentreerde, bouwende jongens en zet die bij de bouwwerken op de plank. Trots laten de jongens hun werk aan de groep en later aan hun ouders zien.

Buiten: In de BSO zijn Tim en Roos bezig met een stokkengevecht. De pm'er ziet dat het spel steeds wilder wordt. Ze buigt het spel om door de kinderen te vragen welke spelletjes ze nog meer kennen met stokken. Roos bedenkt dat je de stokken als hengel kan gebruiken. Even later gaan Roos en Tim en een aantal andere kinderen met touw, ijzerdraad en brood nog meer stokken zoeken en vissen in de sloot.

Wat moeten we daarvoor doen?

Hoofdstuk 9. Kijk, ik bouw een kasteel!

Inrichting van de binnen- en buiten ruimtes

Loris Malaguzzi – Reggio Emilia

Begeleiders binnen Reggio Emilia zagen al vroeg het pedagogische belang van de omgeving in. Een ruimte binnen de kinderopvang is meer dan alleen een nuttige en veilige plek waar kinderen hun tijd kunnen doorbrengen. Het moet een prettige, gastvrije ruimte zijn waarin de thema's en activiteiten van kinderen duidelijk naar voren komen. Daarbij hoort niet alleen de ruimte op zich, maar horen ook de materialen en ervaringen die geboden worden. De ruimte moet uitdagen tot ontdekken, ontwikkelen en onderzoeken. Hij moet dusdanig ingedeeld zijn dat ieder kind er optimaal gebruik van kan maken. De ruimte en de materialen stimuleren de kinderen tot leren en spelen.

Thomas Gordon

Vaak is het effectiever de omgeving te veranderen, dan het gedrag van het kind te veranderen. Deze aanpassingen en veranderingen kunnen bestaan uit:

- iets toevoegen: je zorgt voor variatie in speelgoed, zodat de belangstelling van het kind steeds weer gewekt wordt
- iets verwijderen: prikkels wegnemen, zodat het kind niet te veel afgeleid wordt en op een veilige manier de wereld kan verkennen. Je ruimt speelgoed op voordat er wordt gegeten.
- iets aanpassen: de leefruimte wordt zo aangepast, dat kinderen zoveel mogelijk zelf kunnen doen

Pedagogische visie Alles Kids

Alles Kids biedt kinderen een aantrekkelijke en vertrouwde omgeving. Een omgeving waar kinderen de ruimte hebben om zich even terug te trekken, maar waar ze ook in een groep kunnen spelen. Een omgeving waar kinderen elkaar kunnen ontmoeten, zich zelfstandig kunnen bewegen en waar ze vinden wat ze nodig hebben.

Bij de inrichting van ruimten wordt gezocht naar een balans tussen de noodzakelijke veiligheid en de al even noodzakelijke uitdagingen voor de kinderen. Kinderen leren binnen en buiten om te gaan met risico's die ze aankunnen. Veiligheid en welzijn van kinderen is één van onze hoogste prioriteiten, maar daarmee nemen wij niet de kansen op ontdekken, ontwikkelen en leren af.

Visie op de binnenruimte

Wij stimuleren de ontwikkeling van kinderen door een speel- leeromgeving aan te bieden die de kinderen inspireert en uitdaagt. Bij het inrichten van de ruimte laten we ons met name leiden door de volgende uitgangspunten:

- De groep heeft een huiselijke sfeer, je mag je er thuis voelen. Bij de aankleding wordt rekening gehouden met de uitstraling van kleuren en materialen. De ruimte moet naast een gezellige sfeer ook een zekere rust uitstralen. Te veel prikkels maakt kinderen onrustig
- Materialen zijn zo echt mogelijk, denk aan echte pannen, het colbertje van papa, zand of gereedschap
- Het speelgoed wordt zo aangeboden dat er voldoende aanbod is op kind hoogte en het speelgoed wordt zo gepresenteerd dat het kinderen uitdaagt om te gaan spelen.
- Veel speelgoed is 'open eind' speelgoed. Dat wil zeggen dat het materiaal de fantasie prikkelt en kinderen door het speelgoed niet vermaakt worden, maar zelf het spel kunnen vormgeven
- Er is uitdagend, spannend en dus afwisselend (speel)materiaal. Er is steeds weer iets nieuws te ontdekken

- Er zijn verschillende hoeken waarin duidelijk is wat er te doen is. Denk aan lees-, bouw-, huis-kookhoek of het atelier. Deze afzondering in een hoek hebben kinderen nodig om geconcentreerd te kunnen spelen
- In verticale groepen is er een plek voor baby's om te voeden en te spelen
- Er is aandacht voor alle zintuigen, er zijn spiegels, doorkijkjes en 'voel' materialen. De pm'ers (blijven) kijken waar kinderen mee spelen. Als een hoek of bepaald materiaal niet meer interessant is, wordt er een aanpassing gedaan
- De ruimte moet van en voor de kinderen zijn, posters en foto's hangen op kind hoogte en veel producten van de kinderen zijn in de ruimte tentoongesteld
- In de groep hangen foto's van alle kinderen. De ruimte is van hen en iedereen mag erbij horen
- In de groep is ruimte voor foto's van de ouders/verzorgers, grootouders, broertjes en zusjes en soms ook voor het huisdier van een kind. Het geeft een verbinding van het kinderdagverblijf met thuis

Visie op buitenruimte

'Met hoofd, hart en handen'.

Zo beleven de kinderen natuur!

Wij vinden het belangrijk dat buitenspeelruimtes kinderen mogelijkheden bieden om zelf initiatieven te nemen en ervaringen op te doen. Speelruimtes moeten de fantasie van kinderen uitdagen. Ze hebben daarvoor een ruimte nodig waar volwassenen niet te snel ingrijpen. Een buitenspeelplaats moet daarom avontuurlijk en spannend zijn en moet de kinderen een gevoel van vrijheid bieden. Buiten spelen is heel belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen. Ze moeten de gelegenheid hebben om zichzelf, hun lichaam en al hun zintuigen te ontdekken. Daarom is buiten spelen een belangrijk onderdeel van de dag en wordt hier veel aandacht aan besteed. Kinderen kunnen tijdens het buiten spelen rennen, balanceren, bouwen en schreeuwen, maar ook stilte ervaren. Zintuigen worden gestimuleerd door het buiten zijn. Een keer vallen of vies worden mag, dit hoort ook bij lerend spelen.

Ook in de buitenruimte moet duidelijk zijn wat je waar kan doen. Er is bijvoorbeeld een plek om te voetballen en een plek om met zand en water te spelen. Daarnaast zijn hoogteverschillen, verstopplekken, gras, steen, water en verschillende soorten speeltoestellen waar mogelijk aanwezig.

Kinderen van de BSO zitten overdag bijna de hele dag binnen op school, daarom moeten ze tijdens hun verblijf op de BSO volop de gelegenheid hebben en uitgedaagd worden om te bewegen.

Bovendien wijzen landelijke inventarisaties uit dat het grootste deel van de kinderen te weinig beweging krijgt en dat ze weinig meer echt "spelen". Alles Kids wil een rol spelen in het optimaal ontwikkelen van spel en beweging bij kinderen.

Tot slot vinden we het belangrijk dat kinderen leren en ervaren hoe prettig het is om dichtbij de natuur te staan. De natuur is er voor ons allemaal. Wanneer je kinderen laat zien hoe belangrijk onze natuurlijke leefomgeving is, zullen zij er verwondering en respect voor opbrengen en de schoonheid ervan gaan ervaren. Zij zullen meer gemotiveerd zijn om zelf een bijdrage te leveren aan het behoud van ons milieu. Voor de oudere BSO kinderen beperkt buitenspielen zich niet tot het eigen plein. Ook de directe omgeving van de BSO, dat kan zijn het voetbalveld, een slootje of een strookje groen. Het is een plek waar de kinderen naar hartenlust natuurlijk kunnen spelen.

Voorbeelden

KDV

Tom (2 jaar en 10 maand) heeft de puzzels ontdekt. Hij zit aan een tafel in de knutselhoek echt lang te puzzelen voor een kind van zijn leeftijd. Elke keer maakt hij dezelfde puzzels. Hij geniet van de herhaling en maakt ze uiteindelijk allemaal in een heel hoog tempo. Pm'er Sonja haalt een paar puzzels uit de andere groep. Tom is helemaal enthousiast. Hij schuift de 'oude' puzzels aan de kant en gaat geconcentreerd bezig...

BSO

Een stel BSO kinderen rent na het drinken en cracker eten naar buiten. Een groepje kinderen gaat voetballen. Van jassen worden doelpalen gemaakt. Bij de rekstok wordt door drie kinderen de molendraai geoefend. Door een aantal andere kinderen worden insecten gezocht en met de loep goed bekeken. Op het plein rijden de skelter en de eenwieler rond. Wat kunnen die grote kinderen al hard racen! Alle kinderen vinden hun plekje en door de inrichting van het plein heeft iedereen de ruimte om zijn eigen spel te spelen. Pm'er Helen loopt rond, kijkt, luistert, maakt contact en gaat enthousiast mee voetballen. De kinderen vinden het geweldig dat ze mee komt spelen.

Wat moeten we daarvoor doen?

Hoofdstuk 10. Kijk, ik weet wat we gaan doen

Dagritme en groepssamenstelling

Loris Malaguzzi – Reggio Emilia

Ontmoeten is een avontuur

Open staan voor de ander

Open staan voor je omgeving

Ontmoeten is jezelf tegenkomen

In de ogen van de ander

Die een spiegel zijn voor jezelf

De ruimte krijgen

En de ander de ruimte geven

Zodat je allebei de wereld kunt ontdekken

Thomas Gordon

Om problemen te voorkomen en de zelfstandigheid van kinderen te bevorderen is de inrichting van de omgeving en van de dag van belang. Naast het aanpassen van de ruimte zorg je voor een duidelijke structuur. Enerzijds door het dagritme te organiseren, door een vaste tijd voor het buitenspelen, het drinken, een boterhammetje eten en het slapen te hanteren. Anderzijds door structuur aan te brengen voor verschillende activiteiten: een poppenhoek, een leeshoek en een zandtafel.

Pedagogische visie Alles Kids

Ritme en regelmaat biedt de kinderen een duidelijke structuur en een veilige herkenbaarheid. Binnen een vast ritme is er wel ruimte voor flexibiliteit. De pm'ers zullen inspelen op toevallige omstandigheden en ook komen zij binnen dit vaste ritme tegemoet aan de individuele verschillen van kinderen. In onze kinderdagverblijven hebben we een duidelijke dagindeling. Alle dagen hebben hun vaste ritme, vaste onderdelen van het programma verlopen volgens een vast patroon en met vaste rituelen. Vaak wordt in de kinderdagopvang de dagindeling met dagritmekaarten in beeld gebracht voor de kinderen, zodat zij het vaste ritme kunnen volgen en steeds beter leren herkennen.

Het is belangrijk steeds met de kinderen even vooruit te kijken, zodat zij meegenomen worden in het ritme en zich kunnen voorbereiden op wat er gaat komen.

Momenten van activiteit en spel worden afgewisseld door momenten van rust en aandacht voor elkaar. Rust hebben kinderen nodig om alle indrukken die zij opdoen een plek te geven en te verwerken. Iedere dag worden er georganiseerde activiteiten aangeboden en is er ruimte voor vrij spel, samen of alleen. Het buitenspelen staat dagelijks op het programma.

Ook het jaar heeft zijn ritme. Alles Kids besteedt met de kinderen aandacht aan de seizoenen en aan de verschillende feesten en vieringen. Doordat Alles Kids bijna altijd vaste dagen en dagdelen aanbiedt komen veel kinderen op dezelfde vaste dagen en altijd in dezelfde stamgroep. Ook werken de pm'ers van de groep altijd op minimaal 2 vaste dagen. Dit vaste patroon herkennen kinderen op den duur en is voor hen prettig herkenbaar en voorspelbaar. Er kunnen zo vertrouwde relaties ontstaan tussen kinderen onderling en kinderen en pm'ers. Dit is belangrijk om kinderen emotionele veiligheid te kunnen bieden.

Voorbeelden

KDV

In het kinderdagverblijf zit de groep om 10.00 uur fruit te eten. Aan tafel gaat het gesprek over wat we vandaag gaan doen. 'Eerst gaan we...'? 'Toet wassen' roept Carlijn enthousiast. Ja, helemaal goed, zegt pm'er Sandra. 'En dan gaan we...'? 'Tafel opruimen', Thomas weet het wel. 'En als alles helemaal netjes en schoon is gaan we...'? De kinderen kijken Sandra verwachtingsvol aan, Sandra maakt het spannend, zal ik het verklappen? Dan gaan we lekker naar buiten'. Het gesprek kabbelt voort...

BSO

Daan en Joris komen samen de BSO binnen. Ah, gelukkig, het drinken en de crackers staan al klaar. 'Hé Daan, hoi Joris, Ja, begin maar gauw hoor'. Pm'er Anita schuift aan bij Daan en Joris die snel wat drinken en fruit eten. Ze hebben haast want ze gaan naar tafeltennisles en moeten nog een goede 10 minuten lopen. Even later komen er meer kinderen binnen. Ze kijken op het bord om te zien welke activiteiten er gepland staan. Elise en Astrid overleggen... 'gaan we meedoen met schminken of gaan we samen met de bal spelen?

Wat moeten we daarvoor doen?

Hoofdstuk 11. Kijk, dit ben ik!

Observeren van kinderen en plannen van activiteiten

Loris Malaguzzi – Reggio Emilia

‘Ieder kind is uniek en volgt zijn eigen ontdekkingstocht. Daarom kunnen wij er als volwassenen niet van uitgaan dat wij het kind bij voorbaat kennen en kunnen weten waar zijn ontwikkeling hem toe zal leiden.’

Thomas Gordon

Oordelen is iets wat we snel doen. Je noemt een kind ‘lastig’ als het iets doet wat je niet prettig vindt. Als een kind iets doet wat je wel prettig vindt, dan is het lief. Dennis kiept de bak met speelgoed voor de derde keer om. Pm’er Sara benoemt dit naar haar collega toe: ‘Wat is Dennis vervelend vanochtend’. Je kunt ook anders kijken naar het gedrag van Dennis. Hij wil zijn omgeving verkennen en nieuwe vaardigheden aanleren, hij is aan het onderzoeken. Dennis is, of gedraagt zich daarmee nog niet slecht of vervelend. Je bent het alleen niet eens met zijn gedrag, je vindt zijn gedrag onacceptabel.

Pedagogische visie Alles Kids

Observeren

Om een kind goed te kunnen begeleiden is het van groot belang dat we ieder kind echt zien. Want kinderen verschillen in karakter, temperament, tempo, leermogelijkheden, vaardigheden en hebben aangeboren talenten. We willen graag aansluiten bij de eigenheid van ieder individueel kind. Pm’ers zijn de hele dag door aan het observeren. Zij spelen steeds in op de signalen van de kinderen. Zij helpen, begeleiden en stimuleren de kinderen waar dit gewenst is. Ook letten zij op de sfeer, het spelverloop, de veiligheid en bij hele jonge kinderen op de individuele slaap- en voedingsritmes.

Daarnaast worden de kinderen met een observatie-instrument geobserveerd. De door de pm’er ingevulde observatielijsten worden aan de ouders meegegeven. De observatielijsten kunnen een aanleiding zijn voor een gesprek met ouders. Het is altijd prettig om met ouders af te stemmen of de ouders overeenkomsten en verschillen ervaren tussen het gedrag van het kind thuis en op de kinderopvang.

Steeds weer wordt er gekeken of er verbeterpunten zijn die om aandacht vragen. Goed kijken naar kinderen geeft ook veel informatie over de belangstelling, de behoeften en het ontwikkelingsniveau van kinderen. De activiteiten die een pm’er aanbiedt sluiten hier zo veel mogelijk bij aan.

Plannen van activiteiten

De activiteiten worden door de pm’ers ingepland en voorbereid.

Dit geeft vele voordelen:

- Goede afstemming tussen de pm’ers
- De nodige materialen zijn aanwezig
- Er zit opbouw in de activiteiten
- Het is duidelijk wie, wat doet en voor de ouders wordt de planning inzichtelijk opgehangen. Ook invalkrachten kunnen dan de planning zien en eventueel een activiteit overnemen
- Er is duidelijk zicht op welke ontwikkelingsgebieden er worden gestimuleerd

Voorbeelden

KDV

Alle kinderen spelen buiten. Opeens begint het een beetje te regenen. De kinderen reageren hier allemaal op hun eigen manier op. Tessa ziet de druppels als stipjes op haar T-shirt verschijnen, Aron probeert de druppels op te vangen met zijn mond en zegt; 'ah, lekker drinken'. Matthijs vindt dit het signaal om naar binnen te gaan en loopt al richting de deur. Pm'er Annet haalt een paar oude gordijnen uit de schuur en vraagt de kinderen; worden we ook nat als we hier onder kruipen? Gerben weet het; 'nee dan hebben we een dak'. Samen met de kinderen knoopt de pm'er de lappen aan een hek en een boom. Ze kruipen allemaal onder de lappen. De begrippen nat en droog worden zo wel heel duidelijk. Jammer, even later regent het al niet meer.

BSO

In de BSO worden de nieuwe activiteiten besproken in de groep. Wat is yoga eigenlijk vraagt David? Gerieke weet het wel; 'mijn moeder zit op yoga en ze kan dan heel goed slapen'. Pm'er Rick weet het ook niet precies. Ze bedenken een oplossing. Ieder kind gaat thuis vragen, of kijken op internet of in de bibliotheek. Je kunt je printje, tekening of briefje met informatie over Yoga ophangen op een groot vel dat ze meteen samen aan de muur gaan ophangen. Ze spreken af om volgende week samen te kijken wat er allemaal aan informatie is gevonden en of iedereen dan voldoende weet en dus kan kiezen of hij wel of niet mee wil gaan doen aan de Yoga lessen.

Wat moeten we daarvoor doen?

Hoofdstuk 12. Kijk, ik kan het zelf!

Autonomie (eigen keuzes maken) en participatie (actief mee mogen doen/denken)

Loris Malaguzzi – Reggio Emilia

De groepssfeer wordt versterkt doordat kinderen de verantwoordelijkheid voor enkele ‘echte’ taken dragen. Dit zijn alledaagse taken, die zich voordoen in een groep die de hele dag bij elkaar is. Bijvoorbeeld tafeldekken en afruimen, opruimen en eten klaar maken. Ook delen de kinderen de verantwoordelijkheid om voor de materialen en dergelijke te zorgen. Dit verantwoordelijkheidsgevoel heeft een positief effect op de groepssfeer en het samen leven.

Thomas Gordon

Als jij iets doet dat mijn behoeften in de weg staat, zal ik je eerlijk en zonder verwijten vertellen wat ik voel en wat mij hindert en je daarmee de gelegenheid geven je gedrag te veranderen uit respect voor mijn behoeften. En ik wil graag dat je even openhartig tegen mij bent, wanneer jij mijn gedrag onacceptabel vindt. En doen er zich conflicten voor in onze relatie, laten we dan afspreken dat we die oplossen zonder gebruik te maken van jouw macht of mijn macht om te winnen ten koste van de ander. We zullen altijd zoeken naar een oplossing die voldoet aan jou en ook aan mijn behoeften. Niemand verliest, we winnen allebei. *(citaat: Gordon)*

Pedagogische visie Alles Kids

“Meer dan ooit is in Nederland het besef gegroeid hoe belangrijk het is bij kinderen al op jeugdige leeftijd een basis te leggen voor omgang met anderen kinderen en ouders, ook van uiteenlopende achtergronden. De manier waarop wij -nu en later- met elkaar omgaan in ons land is er rechtstreeks mee gediend. Alles Kids wil kinderen graag opvoeden tot mensen die verantwoordelijkheid kunnen en willen dragen in de maatschappij. Wij zien het kinderdagverblijf als een gemeenschap, een kleinere samenleving binnen onze grote samenleving. Wij vinden dat we geen speciale kinderwereld moeten creëren, maar een plezierige leefomgeving afgestemd op kinderen en volwassenen.

Daarom vinden wij het belangrijk om aandacht te besteden aan de volgende vier pijlers:

1. ‘Samen... meedoen’
2. ‘Samen... verantwoordelijk voor de groep’
3. ‘Samen... conflicten’ oplossen
4. ‘Samen... omgaan met verschillen’

1. ‘Samen... meedoen’ staat voor samen met de kinderen overleggen en kiezen, leren een mening te mogen hebben, je verplaatsen in een mening van de ander en respect hebben voor elkaar.

Voor iedereen, groot of klein, geldt dat je in je leven regelmatig keuzes moet maken. We leren kinderen te benoemen wat ze wel of niet willen. Dit is niet alleen belangrijk voor hun taalontwikkeling, maar het leert hun ook dat zij zelf verantwoordelijkheden hebben en voldoende zelfvertrouwen ontwikkelen. Wij vinden het belangrijk kinderen al jong te laten ervaren hoe het is om te kiezen en wat de effecten van die keuzes kunnen zijn. Ook leren we kinderen dat gemaakte keuzes soms consequenties hebben - afspraak is afspraak - ook al heb je niet zoveel zin meer.

Bij ons zijn de kinderen vrij om te kiezen wat zij zelf willen doen, uiteraard binnen de mogelijkheden die er zijn. Als kinderen zelf mogen aangeven wat zij willen, zijn zij enthousiast en beter gemotiveerd om te spelen, te eten of een activiteit af te ronden. De pm’er begeleidt het kind hierbij. Keuzes die het kind maakt moeten geen gevaar en pijn tot gevolg kunnen hebben, het kind leert omgaan met risico’s en gevaarlijke situaties en de pm’er stimuleert het kind om zo zijn zelfstandigheid te vergroten.

Vanuit deze visie is het heel belangrijk dat de pm'ers keer op keer bewust het kind loslaten en het kind de ruimte en de vrijheid geven om zelf te ontdekken en te proberen. Soms is dit moeilijk, omdat wij het kind graag beschermen en voor een kind willen zorgen. De juiste balans hierin zoeken en vinden is een dagelijkse uitdaging voor de pm'ers.

Kinderen van 0-4 jaar laten participeren klinkt misschien hoog gegrepen, maar je kunt kinderen al heel vroeg leren dat zij hun mening mogen uiten, dat je rekening houdt met een ander en dat zij mogen vertellen wat zij belangrijk vinden. Bij jonge kinderen betekent dit ook dat wij ze vertellen wat er gaat gebeuren (informerend) en dat we ze op hun eigen niveau keuzes laten maken. Op de BSO vinden vaak gesprekken en activiteiten plaats, waar de kinderen leren hoe ze een mening kunnen vormen, deze te uiten en hierover met elkaar van gedachten te wisselen. Allerlei onderwerpen komen aan bod, zoals de inrichting van de eigen bso, het activiteiten programma en actuele zaken uit de media.

Voorbeelden

Bso

De kinderen willen graag een vuur maken en brood bakken in het vuur. De pm'er bespreekt met de kinderen wat er allemaal nodig is en wat de risico's zijn. De taken worden vervolgens verdeeld. Kinderen gaan hout zoeken, brooddeeg kopen en klaar maken en bluswater klaarzetten. Ook wordt met elkaar zorgvuldig gekozen waar het vuur wordt gemaakt. Hoe staat de wind en waar er voldoende ruimte is.

2. 'Samen... verantwoordelijk voor de groep' staat voor verantwoordelijkheid voor elkaar, zorgzaam zijn, behulpzaamheid en samenwerken.

Dit doen we door activiteiten te organiseren waarmee ze elkaar beter leren kennen, een positief sociaal klimaat creëren en samen afspraken maken over hoe ze met elkaar omgaan. Kinderen staan midden in het leven en dat willen we hun laten zien.

Daarom hebben ze, net als thuis, ook op het kinderdagverblijf taken. We geven kinderen uitdagingen door hen taken te geven die passen bij wat ze al kunnen en hen te betrekken bij dagelijkse activiteiten. Dit helpt bij het stimuleren van hun zelfstandigheid. We leren de kinderen nadenken over wat ze wel of niet willen en ondersteunen de kinderen waar nodig. We moedigen kinderen aan om hulp te vragen als ze die nodig hebben. Door hen verantwoordelijkheden te geven, voelen ze zich meer betrokken bij wat er op een dag gebeurt.

We vinden het belangrijk dat kinderen leren verantwoordelijk te zijn voor zichzelf, hun eigen daden en de consequenties daarvan te aanvaarden. Dit leren de kinderen in kleine stapjes. We ontwikkelen dit verantwoordelijkheidsgevoel door kinderen taken te geven die passen bij hun ontwikkelingsniveau. Waar mogelijk geven we de kinderen inspraak en laten we hun zelfstandig beslissingen nemen. Hun mening telt: ze mogen meebeslissen over activiteiten, welke liedjes worden gezongen of welk boek wordt voorgelezen.

Het leren samenleven en het ontwikkelen van een sociaal verantwoordelijkheidsgevoel zijn belangrijk voor de ontwikkeling tot een democratische persoonlijkheid. Samen spelen, ideeën uitwisselen en luisteren naar elkaars gevoelens en gedachten vormen de basis hiervoor. Pm'ers begeleiden kinderen door hierover gesprekken te beginnen, te begeleiden en door activiteiten aan te bieden die het wij-gevoel benadrukken en zorgen voor een prettige sfeer.

KDV

Tijdens de lunch maakt de pm'er afspraken met de oudste kinderen. Vanmiddag moet er "werk" worden gedaan, de duplo moet worden schoongemaakt. In de watertafel wordt water met schoonmaakmiddel gedaan. De kinderen pakken zelf het spelmateriaal en doen dit in het water. Ilhan, Lisa en Nadia gaan eerst eens lekker met water, schuim en duplo spelen. Ondertussen haalt de pm'er doekjes, afwasborstels en handdoeken. De pm'er stimuleert de kinderen om de duplo goed schoon te boenen, zelf geeft ze het voorbeeld. Na een tijdje is alles schoon en leggen ze samen de duplo op de handdoeken om deze te laten drogen.

BSO

Het is vakantie, 's ochtends besluit de pm'er dat de kinderen zelf mogen kiezen wat ze die middag willen eten. Aanvankelijk een open vraag, waarop zij veel verschillende antwoorden kreeg. "Tsja, hoe moet dat nu, want zoveel verschillende boodschappen kan ik niet doen." De kinderen zoeken spontaan mee naar oplossingen. Dan komt Maarten op het idee om een lijstje te maken. Iedereen mag twee dingen opgeven, samen met Chris gaat hij dan tellen wat er het meest genoemd wordt. En dat gaan ze dan eten. Iedereen vindt het een goed idee. Gewichtig lopen Maarten en Chris alle kinderen langs met een groot notitieschrift. Nauwkeurig wordt alles opgeschreven. Later gaan ze ook mee de boodschappen doen.

3. 'Samen... conflicten oplossen' staat voor onderhandelen, omgaan met boosheid, leren om zelfstandig (zonder hulp van volwassenen) een conflict op te lossen.

In een groep zijn grote en kleine conflicten aan de orde van de dag. Samenleven met andere kinderen, leer je niet zomaar. Een 'botsing' is steeds weer een oefenmoment waarbij de pm'er het kind kan helpen te leren om te gaan met conflicten.

De pm'er:

- Grijpt alleen in als ze merkt dat het de kinderen niet zelf lukt het conflict op te lossen.
- Helpt de kinderen een stapje vooruit bij het zelfstandig leren oplossen van conflicten. Ze benoemt wat er gebeurt en welke emoties er een rol spelen. Ze vraagt kinderen te bedenken hoe het conflict kan worden opgelost en begeleidt bij het uitvoeren van de oplossing.
- Moedigt kwetsbare kinderen aan voor zichzelf op te komen.

Als kinderen elkaar pijn doen of hun boosheid te heftig uiten zal de pm'er direct ingrijpen. Uitrazen mag op een veilige plek. De pm'er luistert naar het kind en helpt hem terug te keren naar de groep en om het conflict op te lossen.

Voorbeeld BSO

Tarik zit aan tafel en maakt een ingewikkeld voertuig van technisch lego. Joost komt aangelopen, trekt Tarik mee aan zijn mouw: "kom gauw, we kunnen nu eindelijk tafeltennissen!" Tarik duwt Joost ruw weg en snauwt: "laat me met rust". Joost blijft echter trekken en probeert Tarik ervan te overtuigen dat dit nu echt de kans is om te tafeltennissen. De pm'er ziet het gebeuren, heeft in de gaten dat ze het samen niet kunnen oplossen en dat het op een ruzie dreigt uit te lopen. Ze zegt tegen Tarik: "je wilt je voertuig graag afmaken hè?" Tarik knikt opgelucht. "Leg dat maar uit aan Joost." En tegen Joost zegt ze dat iedereen zelf mag kiezen wat hij wil doen. Nu wil Tarik graag zijn voertuig afmaken, straks wil hij misschien wel tafeltennissen. Joost is teleurgesteld, maar begrijpt het wel. Aan het eind van de middag ziet de medewerker ze toch nog samen tafeltennissen.

4. 'Samen... omgaan met verschillen' staat voor respect voor andere culturen, religies en vrijheid van meningsuiting. Het gaat om overeenkomsten en verschillen in de groep, in de familie en in de kinderopvang. Ieder kind is uniek.

Wij respecteren de eigenheid van ieder kind, zijn manier van doen, zijn eigen interesses. Ieder kind mag zichzelf zijn. We vinden het belangrijk dat alle kinderen gelijke kansen krijgen om tot volle ontplooiing te komen. Kinderen mogen hun voorkeuren hebben, zelf kiezen met wie ze willen spelen, wat ze mooi vinden en wat ze leuk vinden. Kinderen hoeven niet allemaal hetzelfde leuk te vinden, altijd aan groepsactiviteiten deel te nemen en vriendschappen te sluiten met alle kinderen. Ze mogen ook alleen zijn, alleen een boek lezen of naar muziek luisteren.

Wel vinden we het belangrijk dat kinderen verschillen onderling met respect voor elkaar leren zien en benoemen. Rekening leren houden met die verschillen is belangrijk, want iedereen telt mee en mag zijn wie hij is. In de kinderopvang en met name in de BSO komen kinderen met een mix aan sociale achtergronden, leefstijlen en omgangsvormen. Samen praten over omgangsvormen, normen en waarden en samen regels bedenken die voor iedereen gelden helpt kinderen respectvol met elkaar om te gaan. Kennismaken met diversiteit is ook een extra kans voor een kind om de samenleving waar hij deel van uit maakt beter te leren kennen en te begrijpen.

Voorbeeld KDV

Het is deze ochtend wat onrustig in de groep. De pm'er besluit om met een aantal druktemakers lekker op de bank te gaan zitten. Ze gaat voorlezen. Ze zoekt het favoriete boek uit de kast, installeert zich op de bank en vraagt een aantal kinderen bij zich. Niet iedereen wil luisteren en dat hoeft ook niet. De kinderen die niet willen luisteren mogen blijven spelen, als ze maar niet te veel lawaai maken. Ze moeten wel rekening houden met de pm'er die leest en de kinderen die luisteren.

Hoofdstuk 13. Kijk, ik kies zelf wat ik ga doen

Spelen en vrije tijd in de BSO

Loris Malaguzzi – Reggio Emilia

Kinderen vinden plezier in zowel stabiliteit als in uitdagende situaties, die hen uit balans brengen en aanmoedigen om op te staan en door te gaan. Het is alsof zij er hartstochtelijk naar verlangen dat nieuwsgierigheid en leren nooit ophouden. Vanaf het eerste begin weerleggen nieuwsgierigheid en leren de zaken die simpel en geïsoleerd zijn.

Thomas Gordon

Niets frustrEert kinderen meer dan een dubbel moraal. Als u eerlijkheid op prijs stelt, wees dan tegenover de kinderen ook eerlijk. Stelt u prijs op netheid, zorg dan dat u uzelf netjes kleedt en gedraagt. Geeft u de voorkeur aan stiptheid, kom dan zelf op tijd. Staat u democratische principes voor, wees dan zelf niet autocratisch. De manier om kinderen ertoe te brengen uw waarden te accepteren is door een voorbeeld te zijn en de relatie met hen goed te houden.

Pedagogische visie Alles Kids

De tijd die kinderen op onze buitenschoolse opvang doorbrengen zien wij als vrije tijd. Bij vrije tijd denken we aan rust, ontspanning, initiatieven nemen en eigen interesses volgen. Zelf bepalen wat je gaat doen en wanneer je er mee stopt, met wie je speelt of dat je liever alleen speelt. Eigenlijk een beetje net als thuis... Vrije tijd is niet alleen maar leuk, soms verveelt een kind zich. Nadenken over wat je wilt doen of even zitten dromen mag ook. Zelf het initiatief leren nemen om weer tot spel te komen is heel leerzaam voor kinderen.

Aansluiten bij leeftijd, sekse en interesses

In de BSO komen kinderen van 4-12 jaar. Voor pm'ers is het hebben van kennis van alle verschillende ontwikkelingsfasen belangrijk. Dit om te weten welke materialen en activiteiten geschikt zijn en wat je van kinderen op welke leeftijd kunt verwachten en hoe je als pm'er je eigen gedrag daarop kunt aanpassen. Naast deze kennis is het goed observeren van ieder kind belangrijk. Alles Kids vindt het belangrijk dat er voldoende verschillende materialen en activiteiten zijn waarmee de verschillende ontwikkelingsgebieden worden aangesproken. In het algemeen geldt natuurlijk dat jongere kinderen meer begeleiding nodig hebben, terwijl oudere kinderen meer zelfstandig activiteiten kunnen uitvoeren. Het is goed om iedere leeftijdsgroep nadrukkelijk te betrekken bij het opstellen van het activiteitenaanbod. Door de kinderen steeds weer te vragen wat ze zouden willen doen, zorg je voor een aanbod dat goed aansluit bij iedere leeftijdsgroep. Geef de oudsten suggesties die een sterk beroep doen op hun zelfstandigheid en organisatievermogen. Het mag voor hen niet saai worden op de BSO.

Kinderen tussen 4 en 6 jaar

Deze kinderen spelen graag in hoeken. Die moeten dan ook zo zijn ingericht dat ze spel uitlokken. Denk niet alleen aan een pop, wieg, kinderwagen, potten en pannen, maar ook aan doktersspullen, of levensecht materiaal waarmee winkeltje gespeeld kan worden. Vergeet daarbij passende verkleedspullen en verkleedkleden niet. Zorg voor materialen voor de creatieve ontwikkeling. Een uitgebreid assortiment knutselmateriaal waar het kind zelf kan pakken en kiezen, is voor kinderen heerlijk. Veel jongens spelen graag met constructiemateriaal en dit stimuleert de cognitieve ontwikkeling. Boeken voor de taalontwikkeling mogen niet ontbreken en het is belangrijk dat de kinderen zich kunnen uitleven na een dag binnen te zijn geweest op school.

Kinderen tussen 7 en 9 jaar

Ook deze kinderen spelen graag met verkleedkleden. Zorg daarnaast voor teken- en schildergerei, boetseerlei, kralen en dergelijke om de creatieve ontwikkeling te stimuleren. Voor de cognitieve ontwikkeling is het goed om puzzels met kleinere stukken en gezelschapsspellen te verzamelen. Omdat kinderen in deze leeftijd graag zelf willen bouwen en maken is het goed om gereedschap, touw, stokken, takken en doeken in de bso te hebben en tuingereedschap (hark, schep, gieter, maar ook zaadjes) om een eigen tuintje te onderhouden. Zorg daarnaast voor boeken die aansluiten bij de leeftijd en muziek. Ook zijn een springtouw, elastiek, stoepkrijt, knikkers, ballen en dergelijke belangrijk om de motorische ontwikkeling te stimuleren en kinderen lekker te laten bewegen.

Kinderen tussen 10 en 12 jaar

Gezelschapsspellen met vaste regels zoals Kolonisten, Uno en spelkaarten sluiten aan bij deze leeftijdsgroep. Knutselgerei zoals teken- en schilderspullen, boetseerlei, maar ook materialen om kettingen van te maken mogen niet ontbreken. Sportmateriaal zoals tennisballen, voetballen, badmintonrackets en stelten nodigen uit tot bewegen en spel. Vul dit aan met materialen die nodig zijn voor specifieke techniek- en/of onderzoeksactiviteiten. Verzamel bijvoorbeeld oude radio's die kinderen zelf uit elkaar kunnen halen en laat ze proberen de radio weer in elkaar te zetten. Vergeet daarbij niet het gereedschap (knijptangen, schroevendraaiers, maar bv. ook een loep). Wat betreft de activiteiten voor kinderen van 10-12 jaar, is het goed om vooral naar de kinderen te luisteren. Welke tijdschriften lezen ze? Welke muziek draaien ze? Wat spelen ze graag? BSO tijd is vrije tijd, maar door kinderen zo te prikkelen en uit te dagen dat ze gaan spelen in een rijke omgeving waarin van alles te beleven en te ontdekken is, wordt de ontwikkeling van de kinderen gestimuleerd en kunnen de kinderen hun talenten en voorkeuren ontdekken en ontwikkelen.

Jongens en meisjes

Jongens en meisjes hebben vaak andere behoeftes en interesses. Je ziet dan ook vaak dat jongens met jongens spelen en meisjes met meisjes. Alles Kids vindt het belangrijk dat wij niet te veel stigmatiseren. Door een 'meisjes ruimte' ook zo te benoemen zou dit haast betekenen dat een jongen hier niet zou mogen spelen. De ruimte kan ook een andere, algemenere naam krijgen want er zijn altijd jongens die graag met de meisjes spelen en andersom. Wij vinden het belangrijk dat alle kinderen de ruimte voelen om zichzelf te mogen zijn en met wie ze graag spelen.

Bij het aanbieden van de activiteiten is het belangrijk dat we niet spreken van jongens- en meisjes activiteiten. Een jongen die graag een ketting zou willen rijgen zal dit niet doen als hij het gevoel heeft dat dit alleen voor meisjes bedoeld is. En bij het flessenvoetbal moeten meisjes zich ook welkom voelen.

Jongens zijn vaak impulsiever, minder risico vermijdend en beweeglijker dan meisjes. Ook houden jongens meer van: 'kijken wie de beste is', de competitie aangaan vinden ze leuk en dit geeft hun zelfvertrouwen. Jongens zullen iets nieuws graag leren en ontdekken door te experimenteren terwijl meisjes een talige uitleg over het algemeen meer waarderen. Jongens hebben vaak een taalachterstand in vergelijking met de meeste meisjes. Het is goed om ons hiervan bewust te zijn, omdat onze maatschappij heel talig is ingesteld. De meeste pm'ers zijn vrouwen en zullen dus ook minder gemakkelijk aanvoelen dat jongens 'anders' zijn en andere behoeftes hebben. We vermanen jongens graag om rustig te zijn, niet zo te stoeien, te luisteren naar onze talige uitleg en zich meer in te leven in de ander. Hierbij gaan we vaak voorbij aan de eigenheid van jongens. Het is de uitdaging om bij beide seksen aan te sluiten.

Het spel begeleiden

Voor pm'ers is het begeleiden van het spel en de activiteiten een intensieve en zeer bepalende taak. Zij moeten steeds balans zoeken tussen:

- Voldoende activiteiten aanbieden en voldoende gelegenheid geven voor vrij spel
- Sturen en helpen bij vrij spel of juist afzijdig blijven

- Beschermen en het ‘even voor ze doen’ of de kinderen los te laten en ze te leren om het zelf te doen.
- Toezicht te houden of de privacy van kinderen te waarborgen

Uiteraard verschilt de begeleiding per leeftijdsgroep en per individueel kind. Alles Kids vindt het belangrijk om kinderen waar mogelijk los te laten en verantwoordelijkheid te geven. Het is belangrijk dat pm'ers en kinderen hierover steeds met elkaar in gesprek zijn en steeds weer met elkaar de beste keuzes proberen te maken.

Buiten spelen

Niet ieder kind speelt in de thuissituatie veel buiten. TV en computer maken dat binnenspelen vaker voorkomt dan buitenspelen. Daarom biedt de BSO een plek om juist wel buiten te spelen en bewegen. Buiten is er meer ruimte, het brengt kinderen in contact met de natuur, het weer en de seizoenen. Buiten mogen kinderen zich uitleven, vies worden en vallen. Buiten kun je hutten maken van takken, beestjes zoeken met een vergrootglas, broodjes bakken bij het kampvuur, maar ook klauteren op toestellen of in bomen. Pm'ers zullen het buitenspelen ook altijd stimuleren door leuke buiten activiteiten aan te bieden en mee naar buiten te gaan. Kinderen mogen ook (net als binnen) met echte ‘buiten’ gereedschappen werken. Natuurlijk geven de pm'ers eerst les in het gebruik. Daarna ontvangen de kinderen een diploma of certificaat. Zo leren ze om te gaan met echt gereedschap en wordt de uitdaging groter. Soms is het ook mogelijk om buiten konijnen of kippen te houden. De kinderen genieten hiervan en leren hoe ze voor een dier kunnen zorgen.

Inzet van nieuwe media

De nieuwe media zijn een deel van ons leven geworden, ook van het kinderleven. De buitenschoolse opvang kan hier niet omheen en moet dus komen tot integratie van nieuwe media in het aanbod, dit in afstemming met ouders en scholen. Gecontroleerd mediagebruik met programma's en games van goede kwaliteit kan een verrijking zijn van het aanbod van de buitenschoolse opvang van de 8ers.

Doelen van mediagebruik in de BSO zijn:

1. Vermaak en ontspanning

Het is duidelijk dat het kijken van televisie en het spelen van spelletjes ontspannend en leuk is voor kinderen. Ze doen het graag, soms zelfs meer dan volwassenen goed voor hen vinden. Het mediagebruik moet daarom ingepast worden in alle andere dingen die kinderen in hun vrije tijd kunnen doen, zoals buiten spelen, met speelgoed spelen en allerlei andere creatieve en sportieve activiteiten. Begrenzing van het mediagebruik door de volwassene is dus op zijn plaats volgens Alles Kids. Dit gebeurt vaak door gebruik van een kookwekker bij de computer of het uitzoeken van een bepaald programma waarnaar gekeken mag worden. Daarna is het weer tijd voor andere dingen.

2. Sociale contacten stimuleren

De nieuwe media zijn een sociaal gebeuren. Daarom passen ze ook in het aanbod van de buitenschoolse opvang. Kinderen beleven de computer en de televisie vooral samen. De media lokken op dezelfde manier sociaal contact tussen de kinderen uit, net als in andere spelletjes: ze praten erover, ze laten elkaar trucjes zien en ze leren wachten op hun beurt. Er zijn maar enkele kinderen die zich met behulp van deze media isoleren van andere kinderen. De kans is groot dat zij dat dan ook doen bij andere spelactiviteiten. Daar moet de pm'er oog voor hebben.

3. Contact met de buitenwereld

Internet neemt een speciale plaats in bij het mediagebruik. Met behulp van internet kunnen kinderen in de buitenschoolse opvang rechtstreeks contact hebben met hun beste vriendin die niet op de buitenschoolse opvang zit. Dit geldt trouwens ook voor de mobiele telefoon, die kinderen al jong bezitten. Dit is een nieuw dilemma voor de buitenschoolse opvang: In hoeverre moet je intensieve contacten buiten de groep toestaan? Kinderen die met vriendjes en vriendinnetjes buiten de BSO

bezig zijn, zijn op dat moment minder intensief betrokken bij de groep. Mede daarom laten wij kinderen niet chatten in de BSO.

4. Ontwikkeling stimulerend

Veel spelletjes op de computer en programma's op televisie hebben een educatief karakter. Neem bijvoorbeeld de natuurdocumentaires van Animal Planet of National Geographic of spelletjes op het gebied van constructie of de digitale 'gezelschapsspelletjes', waarbij de spelers zich aan regels moeten houden. Kinderen krijgen via het beeldscherm een schat aan informatie over de wereld om hen heen. Maar net zoals het gaat in de 'real life' educatie, moet je kinderen daar niet mee alleen laten. Kinderen steken er veel meer van op als volwassenen met hen praten over de dingen die hen opvallen en die ze gezien of meegemaakt hebben. De pm'er bemoeit zich dus actief met datgene wat op het beeldscherm plaatsvindt. Pm'ers kijken of doen mee, ze leven mee met de gebeurtenissen, ze stellen vragen aan kinderen en beantwoorden vragen van kinderen. Het moet net zo normaal worden om te vragen: 'Hoe was het op internet?' als 'Hoe was het op voetbal?'.

Digitaal pesten

Pesten is het negatief achtervolgen van kinderen met opmerkingen, bedreigingen en fysiek geweld. Deze definitie gaat ook op voor het digitaal pesten. Het gepeste kind krijgt bijvoorbeeld sms-berichten of e-mailberichten met nare opmerkingen. Tegenover andere kinderen wordt over dit kind geroddeld op internet. Hij wordt bedreigd met openbaar maken van beschamende foto's of situaties op internet. Digitaal pesten is zeer bedreigend, omdat een kind zich er nauwelijks voor kan afsluiten. Het dringt ook het eigen huis binnen, een plaats waar een kind voor pesten 'in het echt' nog wel veilig is. De regels die gelden om pesten tegen te gaan, gaan op dezelfde manier op voor digitaal pesten. Het probleem is dat het digitaal pesten vaak onzichtbaarder is voor volwassenen dan het 'echte' pesten. Als de pm'er zich weinig interesseert voor wat kinderen met de media doen, komt die er alleen achter als het slachtoffer of andere kinderen erover vertellen. Het is dus zaak om goed aan te geven dat je open staat voor de dingen die kinderen op internet meemaken, de leuke dingen en de vervelende dingen.

Internetprotocol

Omdat Alles Kids het belangrijk vindt om duidelijk en verantwoord om te gaan met mediagebruik van kinderen op de BSO wordt er een protocol gemaakt. Een protocol is een lijst afspraken die je met iemand maakt. In een internetprotocol staan regels waar de kinderen en de pm'ers zich aan moeten houden als ze op de BSO aan het computeren/internetten gaan. Door het formulier te ondertekenen laten kinderen zien dat ze het eens zijn met de regels en gaan de pedagogisch medewerkers ervan uit dat ze zich hier aan zullen houden. We maken deze afspraken met elkaar om te voorkomen dat kinderen problemen krijgen door het gebruik van internet op de BSO en om ervoor te zorgen dat het internet leuk blijft.

Voorbeeld

Brandon zit achter de computer een spelletje te spelen. Martin komt naast hem zitten en kijkt een poosje mee. 'hè, hoe doe je dat' vraagt Martin als hij Brandon een sprong ziet maken die bij hemzelf nog nooit gelukt is. Martin doet het graag nog een keer voor, maar vraagt vervolgens aan Brandon; 'heb jij die leeuw al wel eens verslagen? Dat lukt mij nou nooit'. 'Die leeuw op dat huis bedoel je? Ja, ik zal je zo laten zien hoe dat moet'. Brandon en Martin spelen door tot de wekker gaat. Tijd om iets anders te gaan doen. 'Zullen we gaan voetballen'?

Hoofdstuk 14. Kijk, wij zijn een groep

Relaties in de BSO groepen

Loris Malaguzzi – Reggio Emilia

Een hoeksteen van onze visie is dat elk kind uniek is en dat alle kinderen verschillend zijn. In de kennismaking van die verschillen ligt de bron van de opbouw van de identiteit van ieder kind. Pas in relatie met een ander, pas in relatie met jou, kan ik zien dat ik niet alleen tot de ‘soort mensen’ behoor maar ook wat voor mens ik ben- wie ik ben. Ik heb jou nodig om mezelf te definiëren, kinderen hebben elkaar en ons nodig om zichzelf te leren kennen.

Thomas Gordon

Als kinderen ruzie hebben, ligt het probleem allereerst bij hen: de kinderen hebben een probleem. Belangrijk is eerst te besluiten of je wel of niet zult ingrijpen. De meeste onderlinge ruzies lossen vanzelf op, ook bij jonge kinderen. Als je besluit tot ingrijpen doe je dit neutraal, je luistert actief en helpt de kinderen hun eigen oplossing te bedenken. Zo blijven de kinderen zelf verantwoordelijk en leren ze hoe ze ruzies moeten oplossen.

Samenstelling van de groep

Binnen één BSO zijn vaak meerdere groepen te vinden; leeftijdsgroepen, vriendjes, klasgenoten, jongens- en meisjes groepen. Voor een kind is het belangrijk om aansluiting te vinden bij een groep. Nieuwe kinderen kunnen opgevangen worden door een ‘mentor’ kind dat ze al kennen of door een sociaal vaardig kind wat graag deze taak op zich neemt. De pm’er begeleidt dit proces zorgvuldig. Vaak wordt er in de BSO gewerkt met basisgroepen. Een vaste groepsindeling bij het samen starten en eten en drinken op de BSO middag. Voor veel kinderen is dit een veilig en vertrouwd moment. Bij de oudsten wordt dit steeds vaker losgelaten. Deze kinderen willen snel iets drinken om vervolgens met hun eigen vriendjes en hun eigen activiteit aan de slag te kunnen gaan.

De BSO moet een prettige leefomgeving zijn voor de kinderen. Wij willen daarvoor een goede sfeer in de groepen creëren. Wij vinden dat zowel de kinderen als wij zelf verantwoordelijk zijn voor het sociale leefklimaat. Uiteraard is het onze taak de kinderen hiervan bewust te maken en hen te ondersteunen.

In een groep staan sociale vaardigheden en sociaal gedrag centraal. Op de BSO verwachten we dat kinderen op elkaar wachten en naar elkaar luisteren. Ze ervaren ook hoe het is om samen het materiaal en de ruimte te delen, om de aandacht van de pm’er en andere kinderen te delen en om elkaar te helpen als dat nodig is. Wij vragen de kinderen om rekening te houden met elkaar en respect voor elkaar te hebben.

Vriendschappen

Vanaf het 4e jaar kan een kind zich voorstellen hoe een ander zich voelt en is het al redelijk in staat sociaal gedrag te tonen zoals iemand helpen, delen, samenwerken en voor iemand opkomen. Dit zijn voor het maken van vrienden belangrijke eigenschappen. Kinderen die nog weinig zelfcontrole hebben en snel agressief zijn hebben moeite met het vrienden maken. Zij hebben begeleiding van de pm’er nodig die tijdig kan ingrijpen en bijsturen.

Na het 7^e jaar wordt vriendschap ook heel belangrijk voor de ontwikkeling van de eigen identiteit. Het kind vergelijkt zichzelf met anderen en wil erbij horen. Vanaf deze leeftijd gaan meisjes vooral met meisjes en jongens vooral met jongens spelen. Vriendschappen kunnen nog wel eens wisselen doordat kinderen nog uitproberen met wie ze het beste kunnen opschieten. Na het 10e jaar wil het kind er bij horen, geaccepteerd worden en zichzelf profileren. Kinderen zijn bezig met de vraag; wie ben ik? Wat kan ik? Ze willen hetzelfde zijn: ‘ik wil ook op paardrijden’. Kinderen gaan elkaar

feedback geven; iets is stom of mooi. Toegeven aan de groepsdruk of je eigen voorkeuren en interesses volgen kan een groot dilemma worden voor kinderen. Erbij horen is immers erg belangrijk.

Een uitzondering zijn

Als een kind niet mee kan doen in het groepsproces 'hoort het er niet bij'. Dit kan komen doordat deze kinderen anders zijn qua uiterlijk of qua gedrag. Hoe langer deze kinderen niet mee spelen, hoe groter hun sociale achterstand wordt. Ze oefenen namelijk hun sociale vaardigheden niet doordat ze niet samen spelen, samen dingen doen en met elkaar omgaan. Soms worden deze kinderen gepest. Een negatief zelfbeeld is een reëel gevolg. De pm'er zal deze kinderen zoveel mogelijk ondersteunen en helpen zijn sociale vaardigheden te ontwikkelen.

Positieve en negatieve groepen

In een positieve groep komen alle kinderen tot hun recht. Ze durven zichzelf te zijn, kunnen vrienden maken en worden aangemoedigd hun sociale vaardigheden te vergroten. In een positieve groep heerst een positieve sfeer. Kinderen hebben oog en oor voor elkaar en willen een conflict dat ontstaat graag weer oplossen. Daarbij voelt iedereen zich prettig, ook de pm'ers.

Als de sfeer negatief is, ontstaat er een kettingreactie aan vervelende gebeurtenissen. Het ombuigen van negatief naar positief is lastig. Wacht niet te lang met ingrijpen, want voor je het weet zit je in een neerwaartse spiraal. Investeer in een goede sfeer. Als pm'er doe je dat in de eerste plaats door zelf het goede voorbeeld te geven. Wees belangstellend naar ieder kind, stimuleer vriendschappen, heb aandacht voor nieuwe kinderen en heb veel aandacht voor positief gedrag. Evalueer na afloop een gezamenlijke activiteit. Benadruk daarbij vooral wat er wel goed ging.

Wanneer kinderen negatieve interacties met elkaar hebben, is het goed dat je de situatie en de gevoelens van de betrokken kinderen benoemt. De kinderen voelen zich dan gezien. Daarna kun je de kinderen helpen hun conflict op te lossen en op een positieve manier op elkaar te reageren. Kinderen die elkaar kennen, gaan beter met elkaar om. Ruzies worden minder op de spits gedreven omdat ze een persoonlijke band met elkaar hebben. Omdat ze iets van elkaar weten, houden ze rekening met elkaars gevoelens. De pm'er zal dit proces beïnvloeden, door de kinderen te stimuleren meer over elkaar te weten laten komen. Dit kan door spelvormen, zoals 'zonnetje' of kind van de week activiteiten, posters over henzelf te laten maken enzovoort.

Ook door het laten optrekken in groepjes stimuleer je het groepsgevoel. Vraag een klein groepje bijvoorbeeld een plan voor een uitstapje te maken, of een speurtocht in elkaar te draaien voor de kleintjes. Maak de groepjes niet te groot. Het groepsgevoel wordt ook vergroot als er een gemeenschappelijk doel is.

Pesten

Pesten komt helaas vaak voor en wellicht ook bij ons op de groep. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op de BSO serieus willen aanpakken. Want pesten wordt nooit getolereerd!

Belangrijk is dat we pesten als probleem zien van alle betrokken partijen; de BSO-kinderen (gepeste kinderen, de pesters en de zwijgende groep), pm'ers en de ouders.

De bso moet proberen pestproblemen te voorkomen. Daarom is het belangrijk, los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar te maken, waarna er met hen omgangsregels worden vastgesteld. Als er wel gepest wordt moeten pm'ers (in samenwerking met ouders) dat kunnen signaleren en een duidelijk standpunt innemen. Een pestprotocol met stappenplan kan dan veel houvast geven. Als het de pm'ers, ondanks al hun inspanningen, niet lukt het pesten te stoppen is de inschakeling van een deskundige nodig. Deze kan het probleem onderzoeken en de pm'ers adviseren.

Jongens en meisjes

Pm'ers zullen vaak voor het volgende dilemma staan; laten we de kinderen zelf groepen maken, zelf kiezen met wie ze spelen of sturen wij hier dwingend in bij. Een lastig dilemma. Enerzijds willen we kinderen eigen keuzes laten maken, anderzijds willen we het wij-gevoel stimuleren en kinderen met elkaar leren omgaan en optrekken. Ook is het soms voor het verloop van een activiteit prettig om bepaalde kinderen niet bij elkaar in een groepje te zetten, omdat je verwacht dat dit problemen op zal gaan leveren. Van nature zullen jongens graag samen met jongens optrekken en meisjes met meisjes.

Een groepje met meisjes én jongens zal vaak wat rustiger zijn dan alleen een jongensgroep. Waar kies je voor? Mogen jongens druk zijn, stoeien, slopen en bouwen?

In ons beleid willen we hier de volgende stelling in nemen; ieder kind heeft eigen behoeftes en interesses. Jongens en meisjes zullen hier vaak verschillend in zijn. Vrouwelijke pm'ers sluiten van nature vaak makkelijker aan bij meisjes. Het is belangrijk om ons ook bewust te zijn van de behoeftes van jongens en hier op in te spelen. Jongens moeten mogen stoeien, wild en lawaaiig zijn. Het is belangrijk hier de gelegenheid voor te bieden, zonder dat dit het vaak wat rustiger spel van de meisjes verstoort.

Daarnaast zal de pm'er een evenwicht moeten vinden in het loslaten, de kinderen zelf laten kiezen met wie ze waar spelen en invloed uitoefenen zodat het wij-gevoel in stand blijft.

Voorbeeld

Ûmit komt die middag met hoofdpijn uit school. Meerthe daarentegen blaakt van energie. Ze heeft een CD meegenomen van huis. Op school mocht ze deze laten horen, dus nu ook nog even in de BSO. Even later staat de muziek keihard en schalt door de groepsruimte. Meerthe en haar vriendinnen staan jolig te dansen. Ûmit moppert en wordt boos. Hij zet de muziek uit. Natuurlijk accepteert Meerthe dit niet. Woedend zet ze de CD weer aan. Op dat moment komt de pm'er binnen en vraagt wat er aan de hand is. Er barst een storm van woorden los. Iedereen vindt er natuurlijk wat van. De pm'er neemt het gesprek over. Om de beurt laat ze de kinderen vertellen wat er aan de hand is. Even later vat ze de situatie kort samen: "Dus Ûmit heeft hoofdpijn en wil rust, Meerthe heeft een nieuwe CD en wil dansen". De kinderen zijn het helemaal met haar eens. "Dus, hebben we een probleem" zegt de pm'er serieus. "Hoe kunnen we dat oplossen?" Bewust legt ze vraag aan de kinderen zelf voor. Na diverse voorstellen, die slechts een eenzijdige oplossing vormen, komt Meerthe zelf met de oplossing: "Misschien kan Ûmit lekker op de kussens in de speelhal gaan liggen, daar zijn nu toch geen peuters. Dan gaan wij in de groep muziek maken en dansen. Dan doen we de deuren even dicht. Als we dan straks klaar zijn, is de hoofdpijn van Ûmit misschien over." Iedereen is het daarmee eens, ook Ûmit. Even later ligt hij heerlijk te doezelen in de speelhal en staan de meiden te swingen.